

Industriemonitor

mei 1999

Centraal Bureau voor de Statistiek

Divisie Landbouw, Nijverheid en Milieu
Sector Industrie

Voorburg/Heerlen, 1999

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
-	= nihil
-	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (00)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
1997-1998	= 1997 tot en met 1998
1997/1998	= het gemiddelde over de jaren 1997 tot en met 1998
1997/'98	= oogstjaar boekjaar schooljaar enz. beginnend in 1997 en eindigend in 1998
1987/'88-1997/'98	= boekjaar enz. 1987/'88 tot en met 1997/'98

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen. Verbeterde cijfers in staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Explanation of symbols

.	= data not available
*	= provisional figure
x	= publication prohibited (confidential figure)
-	= nil
-	= (between two figures) inclusive
0 (00)	= less than half of unit employed
a blank	= category not applicable
1997-1998	= 1997 to 1998 inclusive
1997/1998	= average for the years 1997 up to and including 1998
1997/'98	= crop year financial year school year etc. beginning in 1997 and terminating in 1998
1987/'88-1997/'98	= book year etc. 1987/'88 up to and including 1997/'98

Detailed items in tables do not necessarily add to totals because of rounding.
Revised figures are not marked as such.

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 1999
Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan

Bestelinformatie

Wilt u steeds als eerste op de hoogte zijn van alle actuele ontwikkelingen over de industrie, neem dan contact op met de Sector Marketing en Verkoop, Heerlen. Telefoon: 045 - 570 7070, fax: 045 - 570 6268, e-mail: verkoop@cbs.nl.

Abonnement: Prijs: f 190,- per jaar (12 nummers)
Losse nummers f26,-
Prijzen excl. administratie- en verzendkosten

Kengetal: K-2/1999
ISSN 1384 - 6965

Centraal Bureau voor de Statistiek

Voorburg

Bezoekadres

Prinses Beatrixlaan 428
Voorburg

Postadres

Postbus 4000
2270 JM Voorburg

Telefoon: 070 - 337 38 00

Fax: 070 - 387 74 29

Heerlen

Bezoekadres

Kloosterweg 1
Heerlen

Postadres

Postbus 4481
6401 CZ Heerlen

Telefoon: 045 - 570 60 00

Fax: 045 - 572 74 40

Internet

<http://www.cbs.nl>

Inhoud

• *Artikel*

Winstgroei bij kleine ondernemingen	5
Evaluatie Industriemonitor 1997/1998	9
Ontwikkelingen Bouw- en bouwinstallatiebedrijven	10

• *Industrie totaal*

Nederland en de industrie	11
---------------------------	----

• *Industrie per branche*

Voedings- en genotmiddelenindustrie	15
Textiel-, kleding- en lederindustrie	19
Papier- en grafische industrie	23
Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofindustrie	27
Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie	31
Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie	35

• *Gepubliceerde artikelen*

38

• *Gepubliceerde producttabellen*

39

• *Andere CBS-publicaties*

40

• *Informatieservice*

41

• *Alfabetische begrippenlijst*

42

Winstgroei bij kleine ondernemingen

H.H. Smeets ¹

De toename van de winsten van de Nederlandse ondernemingen in de jaren negentig is ook in de industrie duidelijk zichtbaar. De winst in deze bedrijfstak bedroeg in 1992 een kleine vijftien miljard gulden. Vijf jaar later is dit bedrag meer dan verdrievoudigd tot een winst van ruim 46 miljard gulden. Zowel grote ondernemingen, met een balanstotaal vanaf 25 miljoen gulden, als kleine ondernemingen, met een balanstotaal minder dan 25 miljoen gulden, hebben geprofiteerd van de gunstige economische ontwikkelingen.

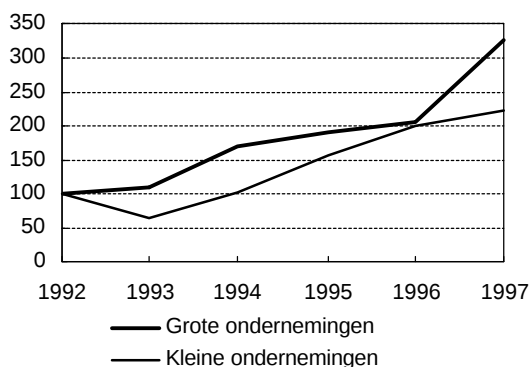
Jaarverslagen als bron

De gegevens in dit artikel zijn afkomstig uit de statistiek van Financiën van Ondernemingen. Deze statistiek is een belangrijke bron met gegevens over de jaarrekening van Nederlandse ondernemingen. De statistiek wordt samengesteld op basis van een enquête bij 2 500 grote ondernemingen. 'Groot' betekent een balanstotaal van 25 miljoen gulden of meer. De cijfers over de grote ondernemingen zijn inclusief de geconsolideerde opgave van circa 24 duizend dochterondernemingen. Er zijn ook gegevens over de 'kleine' ondernemingen met een balanstotaal minder dan 25 miljoen gulden. Deze gegevens zijn gebaseerd op een databank van het ministerie van Financiën. In die databank wordt een groot aantal gegevens voor de aangifte van de vennootschapsbelasting opgeslagen. Deze registratie bevat ook een balans en resultatenrekening. Het CBS heeft, strikt voor statistische toepassingen, de beschikking gekregen over deze laatste gegevens.

Winst

De 'winst' of het 'nettoresultaat' is dat deel van de omzet dat na aftrek van alle kosten en belasting over blijft, ofwel om uit te keren aan de aandeelhouders, ofwel om de financiële positie van de onderneming te versterken.

Grafiek 1. Netto resultaat (1992=100)

Winstgroei vanaf 1993

De winststijging van de kleine ondernemingen volgt na een terugval in 1993. Vooral in de metaalindustrie liep de winst in dat jaar sterk terug. Hierna is er sprake van een constante groei. Uiteindelijk hebben de kleine ondernemingen hun winst in 1997 ten opzichte van 1992 ruim verdubbeld.

De winst is het meest gestegen bij de kleine ondernemingen in de textielindustrie waar de winst drie en half keer hoger is dan vijf jaar geleden. Relatief bescheiden daarentegen is de ontwikkeling bij de kleine ondernemingen in de chemie. Daar groeit de winst in vijf jaar tijd met 40 %.

Naast winsten ook verliezen

In 1993 verkeerden de ondernemingen in de industrie wat betreft hun economische bedrijvigheid in een conjunctureel dal. In dat jaar sloten vier van elke tien kleine ondernemingen hun boekjaar met verlies af. Hun gezamenlijke verlies bedroeg bijna 1,3 miljard gulden. Dit komt neer op 213 duizend gulden per verlieslijdende onderneming. In de drie hierop volgende jaren daalt zowel het aantal verliesgevendende ondernemingen, als ook de omvang van de verliezen. In 1997 is er weer een lichte toename van de verliezen en het aantal verliesgevendende ondernemingen. Iets meer dan een kwart van alle kleine ondernemingen zit in de rode cijfers. Het gaat in 1997 om een totaal verlies van 0,9 miljard gulden. Dat komt neer op een gemiddeld verlies van 178 duizend gulden per verlieslijdende onderneming.

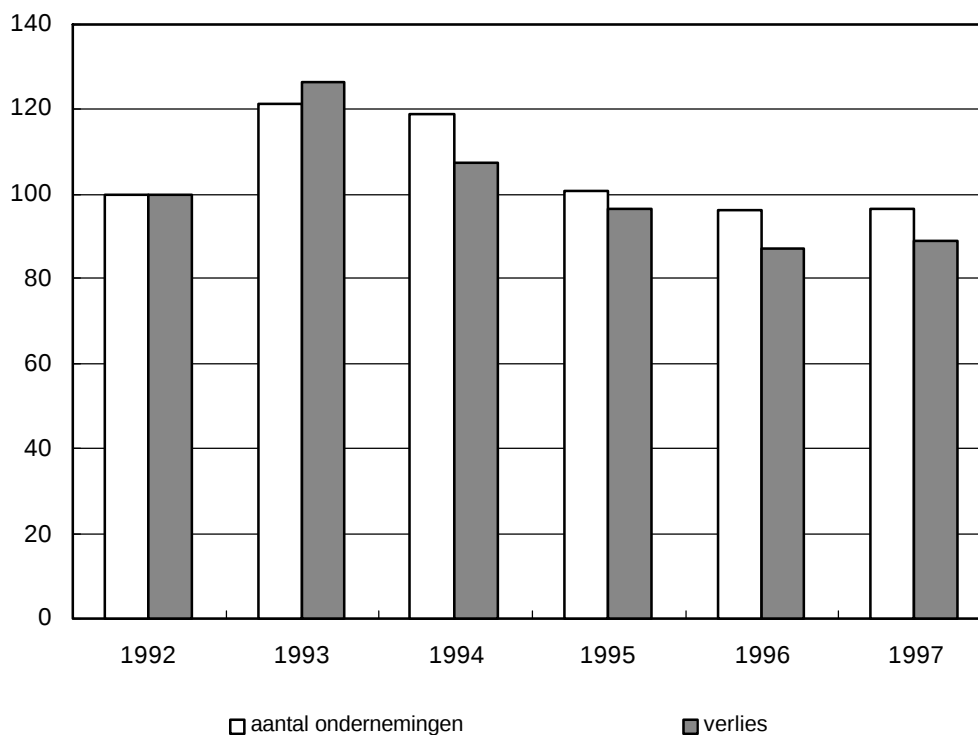
Tabel 1. Omzet en netto resultaat 1997; groei 1997 t.o.v. 1992

	Aantal		Omzet		Netto-resultaat	
	1.997	Groei	1997	Groei	1.997	Groei
		%	mln gld	%	mln gld	%
Grote ondernemingen	904	-5	350.199	18	43.721	226
Kleine ondernemingen	18.123	19	71.389	18	2.722	124
Voeding en genot	1.681	12	11.071	4	244	71
Textiel	1.040	4	3.876	-1	123	252
Papier en grafisch	3.296	21	8.900	21	423	219
Chemie	1.327	19	6.718	24	264	40
Metaal	4.721	21	17.548	21	714	131
Machines, electronica en transport	3.281	21	12.785	25	572	138
Hout, bouw en overig	2.778	23	10.492	24	382	127

Winst en verlies per branche

Ondanks de sterke toename van de winst van de textielindustrie belanden in deze bedrijfsklasse relatief de meeste ondernemingen in de rode cijfers (33%). Het gemiddelde verlies per onderneming is

echter laag in vergelijking met andere bedrijfsklassen. Alleen in de papier- en grafische industrie is het gemiddeld verlies lager met een gemiddeld verlies van 124 duizend gulden. Het hoogst zijn de verliezen per onderneming in de chemische industrie. In deze bedrijfsklasse sluiten de verliesgevende ondernemingen het jaar 1997 af met gemiddeld 278 duizend gulden in de min.

Grafiek 2. Totale verliezen en aantal ondernemingen met verlies (1992=100)

Tabel 2. Rentabiliteit van het eigen vermogen.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Gemiddeld
	%						
Grote ondernemingen	10,6	10,8	15,9	17,2	17,1	24,0	15,9
Kleine ondernemingen	9,7	6,2	9,8	14,5	16,9	17,4	12,4
Voeding en genot	8,7	10,6	8,8	10,7	14,3	14,5	11,3
Textiel	5,0	4,6	9,5	10,1	14,6	15,0	9,8
Papier en grafisch	8,1	6,1	8,7	15,9	17,5	18,9	12,5
Chemie	14,5	10,2	12,7	16,3	15,3	16,3	14,2
Metaal	9,9	1,5	8,0	17,2	18,9	18,6	11,8
Machines, electronica en transport	10,1	3,6	9,2	12,8	16,5	18,3	12,4
Hout, bouw en overig	9,6	10,5	12,7	16,0	18,0	16,5	13,9
Staatsobligaties	8,2	6,3	6,7	6,6	5,7	5,2	6,5

Rentabiliteit

De rentabiliteit is een kengetal, dat het absolute niveau van de winst relatief maakt. Zo is het gebruikelijk om het nettoresultaat uit te drukken in procenten van het geïnvesteerde eigen vermogen. Daarmee wordt de winstgevendheid beter vergelijkbaar. Bijvoorbeeld tussen industriële branches en ook in historisch perspectief.

Ook rentabiliteit omhoog

De groei van de winsten heeft er toe bijgedragen, dat de rentabiliteit van het eigen vermogen sterk is toegenomen. In 1996 benadert de rentabiliteit bij de kleine ondernemingen voor het eerst in de beschouwde periode de rentabiliteit van de grote ondernemingen.

Opvallend is het herstel van de kleine ondernemingen in de metaal. In 1993 werd in deze bedrijfsklasse een marginale rentabiliteit van anderhalf procent behaald. Vier jaar later is de rentabiliteit bijna 19%, de op een na hoogste waarde van alle bedrijfsklassen. Gemiddeld over de periode 1992-1997 is in de bedrijfsklasse chemie, ondanks een beperkte winststijging, de hoogste rentabiliteit gerealiseerd.

Solvabiliteit

De solvabiliteit is een indicator voor de financiële draagkracht van een onderneming; het vermogen om schulden te betalen. In dit artikel is dit kengetal berekend als het aandeel van het eigen vermogen op het totaal geïnvesteerde vermogen.

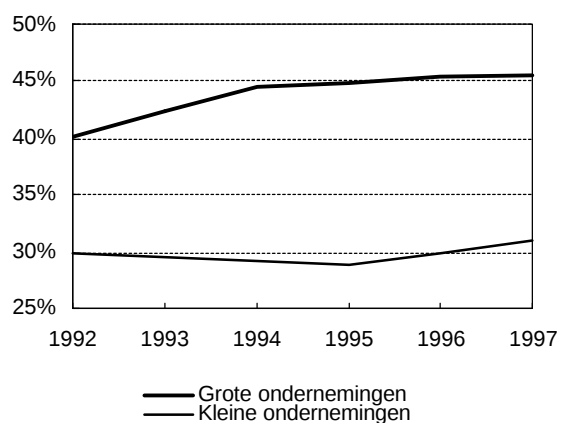
Winstinhouding verhoogt solvabiliteit

De solvabiliteit kan worden uitgedrukt als het aandeel van het eigen vermogen op het totale geïnvesteerde vermogen. Dit kengetal is bij de grote ondernemingen sinds 1992 duidelijk verbeterd; bij de kleine ondernemingen is dit pas sinds 1995 aan de orde.

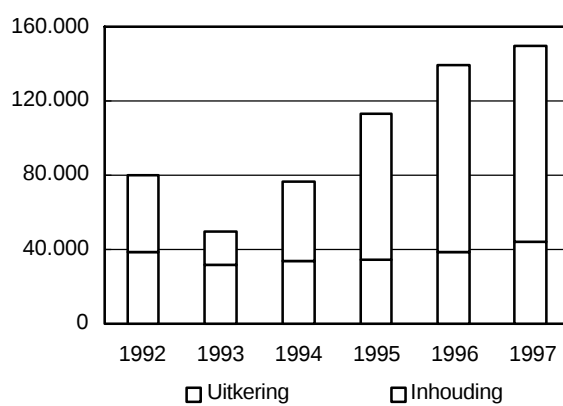
De verbetering van de solvabiliteit bij de grote ondernemingen is te danken aan een versterking van het eigen vermogen door toenemende winstinhoudingen. Ook de kleine ondernemingen hebben op die manier hun eigen vermogen versterkt. Een kleine onderneming voegt in 1997 gemiddeld via winstinhouding ruim 105 duizend gulden toe aan het eigen vermogen. Dat is vijftien duizend gulden meer dan vijf jaar geleden. Naast de versterking van het eigen vermogen staat echter een relatief bijna even grote toename van het vreemde vermogen, zodat de solvabiliteit ongeveer gelijk blijft.

Het verschil in solvabiliteit tussen grote en kleine ondernemingen is vertekend. Grote ondernemingen hebben, veel meer dan kleine ondernemingen, dochterondernemingen in het buitenland. Deze buitenlandse werkmaatschappijen worden niet met al hun bezittingen en schulden in de cijfers opgenomen, maar alleen voor het saldo daarvan ofwel de intrinsieke waarde. Dit saldo van bezittingen en schulden wordt als deelnemingen groepsmaatschappij buitenland op de actiefzijde van balans opgenomen. Op de passiefzijde wordt alleen de intrinsieke waarde in het eigen vermogen opgenomen. Hierdoor ontstaat een balansverkorting, waarbij in feite de omvang van de schulden onvolledig wordt weergegeven. Dit leidt tot een structureel hogere solvabiliteit bij de grote ondernemingen.

Grafiek 3. Solvabiliteit

Grafiek 4. Gemiddelde winst kleine ondernemingen in guldens

¹ De auteur is werkzaam bij de sector Integratie en presentatie van de divisie Handel, Transport en Dienstverlening van het Centraal Bureau voor de Statistiek te Heerlen.

Evaluatie Industriemonitor 1997/1998

Samenvatting

In het laatste kwartaal van 1998 is een gebruikersonderzoek gehouden voor het maandblad Industriemonitor. Dit onderzoek omvat een schriftelijke enquête bij abonnees en een groepsgesprek met een klein aantal daarvan. Hieruit blijkt dat de lezers het blad over het algemeen positief waarderen. Extra wensen zijn meer gedetailleerd cijfermateriaal en elektronisch beschikbaar stellen van de tabellen. Aan deze wensen wordt met ingang van de maand mei tegemoet gekomen door abonnees die dat willen gedetailleerd cijfermateriaal per e-mail toe te zenden.

1. Inleiding

Het maandblad Industriemonitor bestaat nu ruim 2 jaar. De Industriemonitor biedt voornamelijk recente informatie over de industrie zoals productie, omzet, prijzen, orderontvangst, werkgelegenheid, bezettingsgraad en verwachtingen van ondernemers. Ter vergelijking worden ook cijfers over de ontwikkeling van de gehele Nederlandse economie opgenomen.

2. Opzet en doel van het gebruikersonderzoek

De schriftelijke enquête is uitgezet bij de abonnees in Nederland. Een aantal multi-user-abonnees is buiten beschouwing gelaten; dit geldt bijvoorbeeld voor universiteitsbibliotheken. Via de vragenlijst is nagegaan hoe vaak de lezers de verschillende onderdelen van de Industriemonitor raadplegen, hoe ze deze waarderen en of er nog wensen zijn.

Met enkele respondenten van het schriftelijke onderzoek is een groepsgesprek gehouden. In een diepte-interview stelt een neutrale gespreksleider de onderwerpen aan de orde die ook in de schriftelijke enquête zijn bevraagd. Door de interactie tussen de gespreksdeelnemers en het systematisch doorvragen van de gespreksleider wordt duidelijker hoe de resultaten van de schriftelijke enquête moeten worden geïnterpreteerd.

3. Resultaten

3.1. Korte, maandelijks terugkerende artikelen

Iedere maand verschijnen in de Industriemonitor zeven korte artikelen: een overzichtsartikel onder de titel "Nederland en de industrie" en zes branche-artikelen. Deze beschrijven de actuele situatie en de verwachtingen van de ondernemers voor de nabije toekomst. Het blijkt dat ruim 90% van de lezers een of meer van deze artikelen leest. Het overzichtsartikel "Nederland en de industrie" wordt door ruim 80% gelezen, bijna 70% leest het artikel over de metaal-, electrotechnische en transportmiddelenindustrie en 45% leest het artikel over de aardolie-, chemische, rubber- en kunststofindustrie. De waardering voor deze artikelen is goed.

3.2. Tabellen en grafieken

Veel lezers vragen om meer details in het cijfermateriaal. Op een aantal punten geven ze aan dat de presentatie van de cijfers anders zou kunnen: oorspronkelijke cijfers in plaats van indexcijfers, trendberekeningen. Verder wijzen de lezers erop dat niet altijd volstrekt duidelijk is op welke groep bedrijven de cijfers betrekking heeft, om welk marktaandeel het gaat of voor welk deel van de industrie de cijfers representatief zijn.

Overigens blijkt men over het algemeen tevreden te zijn met de gekozen combinatie van cijfers, die uit de verschillende CBS-statistieken in de Industriemonitor op een overzichtelijke wijze zijn samengebracht.

3.3. Lange artikelen met een incidenteel karakter

Maandelijks verschijnen in de Industriemonitor een of meer artikelen met een incidenteel karakter, waarin een bepaald onderwerp diepgaander wordt geanalyseerd. Uit het gebruikersonderzoek blijkt dat de abonnees deze artikelen alleen lezen als het onderwerp hen aanspreekt.

3.4. Papier of elektronisch

Vooralsnog zijn de lezers van de Industriemonitor van mening dat het blad in zijn papieren vorm moet blijven voortbestaan. Zij zijn tevreden over de huidige vormgeving. Wel bestaat er behoefte aan om elektronisch te kunnen beschikken over het tabelmateriaal.

4. Conclusies

De huidige opzet van de Industriemonitor voldoet goed. Met ingang van mei 1999 is uitgebreid tabelmateriaal voor abonnees gratis beschikbaar via e-mail. Daarmee komt het CBS tegemoet aan de wens naar meer details en aan de wens om tabellen elektronisch te kunnen inlezen. Overigens verschijnt de Industriemonitor sinds enkele maanden ook op het Internet.

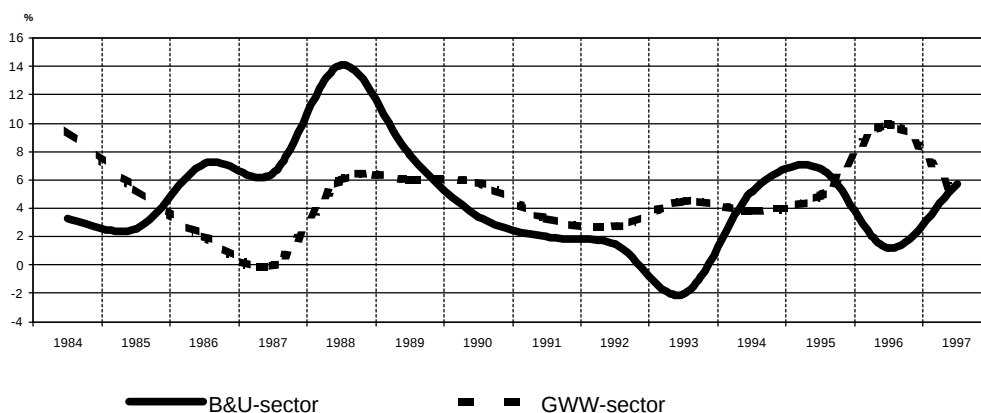
Ontwikkelingen Bouw- en bouwinstallatiebedrijven in 1997

In 1997 is het totaal aantal bedrijven werkzaam in de bouwnijverheid wederom fors gestegen. Met name het aantal bedrijven zonder personeel (de zogenaamde zzp'ers) is sterk toegenomen. Gunstige ontwikkelingen hebben ervoor gezorgd dat in 1997 de werkgelegenheid eveneens is toegenomen.

Bij de bedrijven met personeel is de totale productie met meer dan 4,7% gegroeid. Hoewel daardoor ook de verbruikswaarde omhoog gegaan is, vertoont de toegevoegde waarde een iets sterkere groei dan in 1996. Het bruto bedrijfsresultaat is daarentegen als gevolg van hogere arbeidskosten nauwelijks toegenomen t.o.v. 1996.

De Burgerlijke- en Utiliteitsbouw en de Grond-, water- en wegenbouw laten een vrijwel zelfde groeipercentage zien qua bruto opbrengst. Het uiteindelijke bruto bedrijfsresultaat vertoont echter tegengestelde ontwikkelingen.

Grafiek. Ontwikkeling bruto opbrengst in de B&U- en GWW-sector

Het voorgaande is ontleend uit de in april verschenen publicatie "Bouwcijfers 1998". Het is inmiddels de vierde publicatie van de Productiestatistiek Bouwnijverheid naar de Standaard Bedrijfsindeling 1993. "Bouwcijfers" wordt jaarlijks met de meest recente informatie en uitkomsten van voorliggende jaren uitgebracht. Met de informatie over onder andere de bruto omzet, werknemers in loondienst, verbruik en toegevoegde waarde, wil deze publicatie financieel-economische informatie geven over de gehele Bouwnijverheid.

Ten opzichte van de voorgaande drie edities is de indeling van het boek enigszins gewijzigd. Het boek is nu opgebouwd uit drie delen:

- **Deel I:** Dit deel is bedoeld voor diegenen die niet alleen geïnteresseerd zijn in de cijfers, maar ook zoeken naar het verhaal achter de cijfers. Aan bod komen de meest in het oog springende ontwikkelingen voor de Bouwnijverheid in het jaar 1997 in vergelijking met de voorgaande jaren. Tevens worden de regionale ontwikkelingen in 1997 en de productieschatting voor het jaar 1998 besproken, alsmede de investeringsbereidheid van de bouwondernemers. Nieuw is het hoofdstuk over de Bouwnijverheid in internationaal perspectief.

- **Deel II:** Deze is voor de onderzoekers en analisten. In vele tabellen worden tot op een zeer gedetailleerd niveau de uitkomsten van de productiestatistiek 1997 opgenomen.
- **Deel III:** Dit deel is voor diegenen die zoeken naar algemene informatie over de doelstelling en werkwijze van het CBS en diegenen die geïnteresseerd zijn in de technische en methodologische samenstelling van de uitkomsten van de Productiestatistiek. Als laatste hoofdstuk is een lijst met verklarende variabelen opgenomen.

De tabellen in de publicatie vormen slechts een deel van wat aan statistisch materiaal over de Bouwen en Bouwinstallatiebedrijven voorhanden is. In principe is het mogelijk om van alle informatie die het CBS over de Bouwnijverheid verzamelt, elke gewenste telling te maken en te leveren. Met ingang van 1994 is het ook mogelijk informatie op regionaal niveau te verstrekken. Deze mogelijkheden worden uiteraard begrensd door de geheimhoudingsregels van het CBS. De gedetailleerde informatie is zowel op papier als op diskette verkrijgbaar. Voor verdere inlichtingen of het reeds bestellen van het boek "Bouwcijfers 1998" kunt u contact opnemen met onze bouw infoservice (tel: 070-337 4241).

Nederland en de industrie

De economische groei in Nederland is aan het afnemen. De omzet en het productievolume in de industrie dalen en de bezettingsgraad ligt lager dan voorheen. Het producentenvertrouwen daarentegen stijgt weer iets, de ondernemers verwachten voor de komende maanden een toename van de bedrijvigheid.

Economische groei over haar top

De Nederlandse economie is in het vierde kwartaal van 1998 met 3,3% gegroeid. Dit cijfer geeft de volumegroei van het bruto binnenlands product (BBP) tegen marktprijzen weer, waarbij het vierde kwartaal van 1998 is vergeleken met het overeenkomstige kwartaal van het jaar daarvoor. In de loop van 1998 is het tempo van de groei teruggelopen. In de eerste maanden van 1999 zet de vermindering van het productievolume in de industrie verder door. Het volume van de gezinsconsumptie neemt nog wel toe, maar de groei is minder groot dan voorheen. Toch blijft het consumentenvertrouwen op peil, de koopbereidheid is hoog. Voor de investeringen in 1998 geldt dat deze 4% hoger liggen dan in het voorafgaande jaar, maar in 1997 bedroeg de groei nog bijna 7%. De inflatie is in de eerste drie maanden van 1999 stabiel, maar duidelijk hoger dan in het vierde kwartaal van vorig jaar. De geregistreerde werkloosheid neemt af, maar de daling wordt minder sterk.

Omzet en productievolume industrie dalen

In de industrie ligt de gerealiseerde omzet in februari bijna 8% lager dan in februari vorig jaar. Vooral de buitenlandse omzet is flink gedaald, namelijk met bijna 9%. De daling is het sterkst in de aardolie-, chemische-, rubber- en kunststofindustrie (-14%). Een uitzondering vormt de papier- en grafische industrie, die een lichte omzetstijging (+1%) te zien geeft. Het productievolume is in februari met ruim 3% gedaald ten opzichte van februari vorig jaar.

Lichte daling bezettingsgraad houdt aan

De bezettingsgraad in de industrie komt in maart uit op 84,1%. Dat is 0,4 procentpunt hoger dan in december 1998. Op grond van het seizoenpatroon mocht echter een grotere stijging worden verwacht. Na correctie voor seizoensinvloeden blijkt de bezettingsgraad in maart 0,5 procentpunt lager te liggen

dan in december 1998. De voor het seizoen gecorrigeerde bezettingsgraad is al sinds medio 1998 aan het dalen.

Orderpositie daalt iets

Uit de Conjunctuurtestgegevens blijkt dat de orderontvangsten in maart behoorlijk verbeterd zijn ten opzichte van februari; dit geldt zowel voor de binnenlandse als de buitenlandse orderontvangsten. Voor de binnenlandse orderontvangsten kan de toename voor het overgrote deel aan seizoenseffecten worden toegeschreven, de toename bij de buitenlandse orderontvangsten is aanmerkelijk groter dan op grond van het seizoen verwacht mag worden.

De index van de orderpositie, een maat voor het aantal maanden werk in voorraad, is heel licht toegenomen van 98,4 in februari tot 98,7 in maart. Gelet op het seizoen had echter een wat grotere toename verwacht mogen worden.

Er is naar de mening van de ondernemers in het panel van de Conjunctuurtest geen verbetering opgetreden in hun concurrentiepositie.

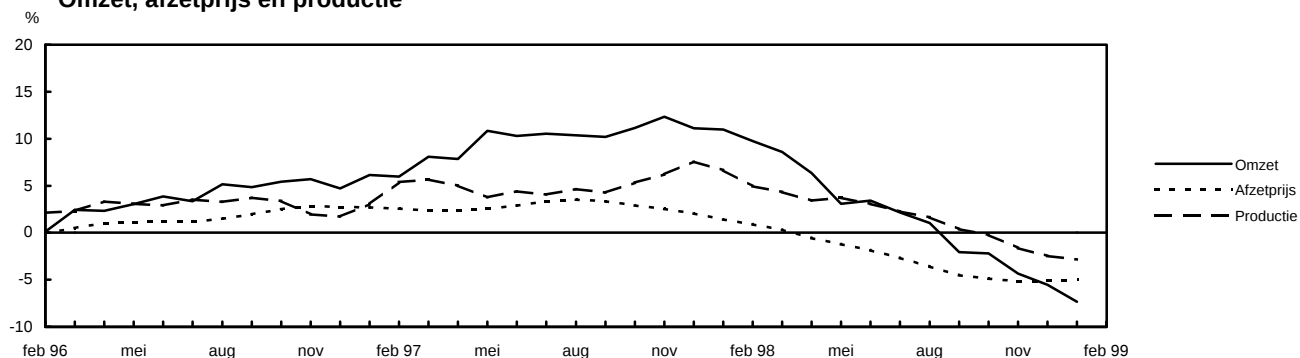
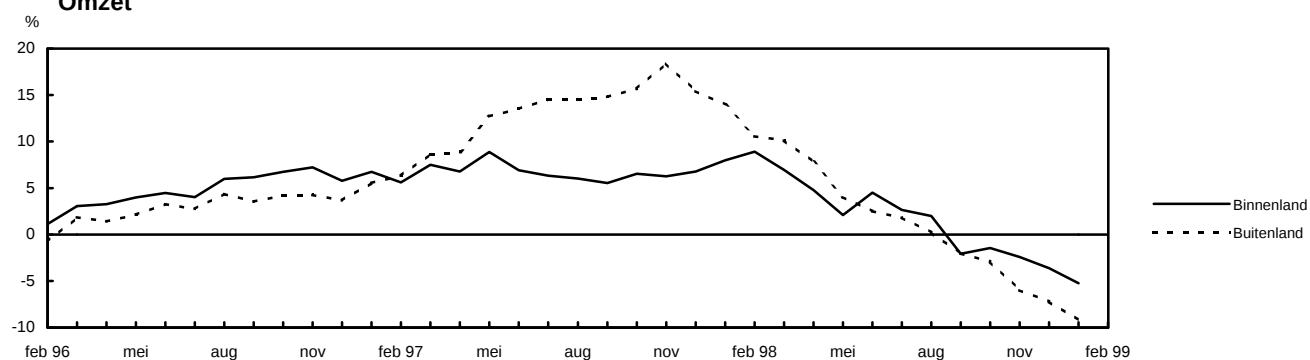
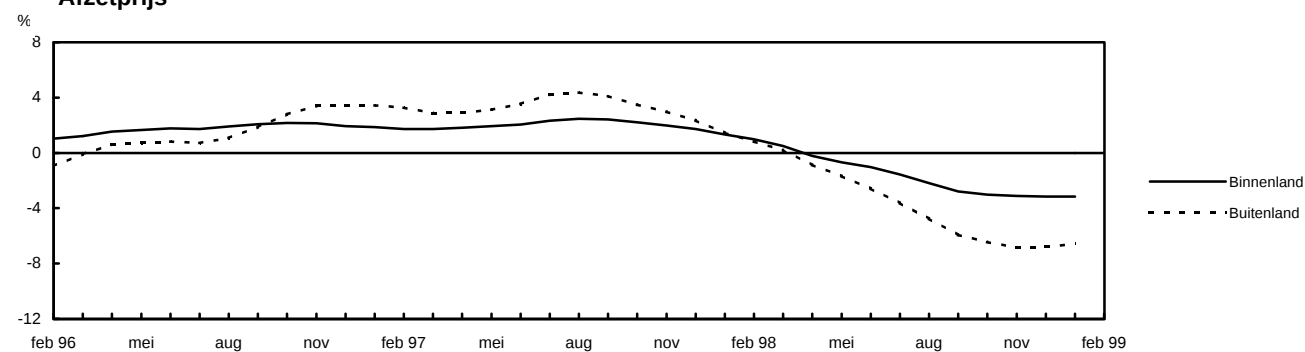
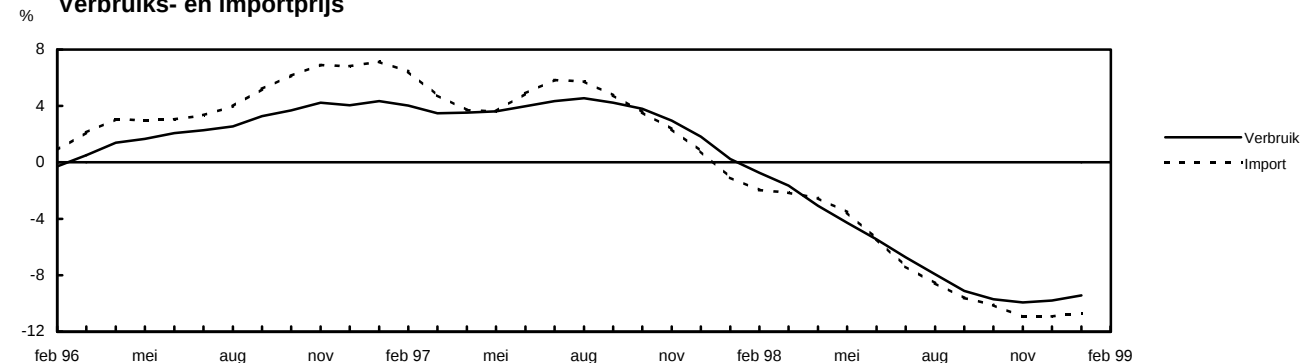
Producentenvertrouwen stijgt licht

Het producentenvertrouwen, de stemmingsindicator van de ondernemers in de industrie, komt in maart uit op 0,5. Dit betekent een lichte stijging ten opzichte van februari, toen de waarde van het producentenvertrouwen -1,1 bedroeg. In deze indicator zijn drie deelindicatoren meegenomen: de verwachte bedrijvigheid, het oordeel over de orderpositie en het oordeel over de voorraden gereed product.

Verwachtingen

Voor de maanden april tot en met juni verwachten de ondernemers dat de bedrijvigheid zal toenemen. Ook voorzien zij een lichte stijging van de verkoopprijzen. Verder wordt een verdere lichte daling van de personeelssterkte verwacht.

Procentuele ontwikkeling t.o.v. dezelfde periode voorgaand jaar (3-maands voortschrijdend gecentreerd gemiddelde)

Omzet, afzetprijs en productie**Omzet****Afzetprijs****Verbruiks- en importprijs**

Tabel 1.1

Kerngegevens: Nederland en de industrie

General figures: Netherlands and the manufacturing industry

	Eenheid c.q. basis	jaar		kwartaal				maand			Ontwik-		keling in % ¹⁾
		1997	1998	1997		1998		1998			1999		
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	jan.	feb.	dec.	jan.	feb.	
1995=100													
Industrie													
Omzet (waarde)		113,7	116,1	122,5	115,5	113,1	117,2	111,0	111,2	112,1	102,4	102,7	-7,7
binnenland		111,5	114,3	119,1	113,3	119,5	134,5	109,4	109,0	112,8	101,2	101,9	-6,5
buitenland		115,7	117,9	125,7	117,7	115,7	118,2	112,5	113,4	111,5	103,5	103,4	-8,8
Ontvangen orders (waarde)		116,2	117,3	124,9	121,9	108,6	119,9	115,3	118,3	121,6	113,0	111,8	-5,5
binnenland		112,1	121,3	118,4	122,6	111,0	126,1	116,0	122,8	130,6	106,9	117,0	-4,8
buitenland		119,5	113,9	130,2	121,2	106,7	114,9	114,7	114,5	114,2	118,1	107,6	-6,1
Afzetprijs ^{c)}		104,9	102,5	105,6	104,4	101,9	100,1	104,8	104,4	99,8	99,5	99,3	-4,9
binnenland		108,0	106,7	108,6	108,0	106,3	105,2	108,2	108,2	105,0	104,7	104,6	-3,3
buitenland		102,4	99,1	103,2	101,7	98,5	96,2	102,2	101,5	95,7	95,3	95,1	-6,3
Verbruiksprijs ^{c)}		102,2	96,3	102,7	100,0	95,1	92,5	100,9	100,1	92,0	91,2	90,8	-9,3
import		102,4	95,9	102,9	99,9	94,6	91,7	101,1	99,8	90,3	90,2	89,7	-10,1
Productie (volume gemiddelde dag)		107,7	110,0	113,1	109,9	103,5	111,3	106,3	110,8	104,2	104,7	106,9	-3,5
Productie (seizoengecorrigeerd)		107,7	110,0	110,4	111,2	110,1	108,5	111,9	111,3	106,1	110,4	107,5	-3,4
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		107,7	110,2	111,5	109,6	106,2	110,7						-0,7
Vacatures													
openstaand ²⁾	1000	15	19	17	18	18	19						11,8
ontstaan	1000	84	91	21	23	20	23						9,5
vervuld	1000	78	89	19	22	23	22						15,8
Aantal bedrijven ³⁾	1000	45,1	46,0										
Uitgesproken faillissementen	1	523	475	118	121	130	115	34	32	41	27	37	
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	21	20	22	20	20	
Energieverbruik	PJ	1186	.	310	306	291	.						
1995=100													
Nederland													
Bruto Binnenlands Product (volume, mp)		106,9	110,9	110,5	107,8	107,6	114,1						3,3
Gezinsconsumptie (volume)		105,8	110,5	108,1	106,6	111,7	113,4						5,0
Bedrijfsinvesteringen (volume)		114,4	118,7	118,7	117,5	109,3	123,0						3,6
Invoer van goederen en diensten (volume)		112,7	121,0	117,5	121,7	119,1	123,4						5,0
Uitvoer van goederen en diensten (volume)		112,3	119,1	119,4	118,6	115,3	123,6						3,5
Geregistreerde werkloosheid ²⁾	1000	375	287	336	346	271	260	346	346	265	263	265	-23,4
Vacatures													
openstaand ²⁾	1000	85	123	106	122	118	124						17,0
ontstaan	1000	656	790	177	204	189	183						3,4
vervuld	1000	621	772	153	188	211	176						15,0
Aantal uren uitzendkrachten	mIn uren	350,8	371,7	93,3	84,2	103,0	93,7						0,4
Aantal bedrijven ³⁾	1000	641,7	664,6										
Uitgesproken faillissementen ⁴⁾	1	4409	4015	1115	1081	1059	851	322	331	272	230	282	
Energieverbruik	PJ	3028	.	835	849	638	.						
Consumentenvertrouwen	"	15	15	14	20	22	-5	20	19	5	8	6	
economische klimaat	"	19	20	20	26	22	5	24	24	-8	-3	-7	
koopbereidheid	"	12	18	10	17	21	14	17	15	13	15	16	
Consumentenprijsindexcijfers		104,2	106,3	105,3	105,4	106,4	107,1	104,7	105,3	106,9	107,0	107,5	2,1
CBS-koersindex algemeen		564,8	713,0	609,1	675,1	741,4	660,9	625,8	666,6	693,3	729,1	711,9	
Gemiddeld rendement staatsleningen	%	5,22	4,53	5,26	4,80	4,42	4,08	4,88	4,76	3,91	3,71	3,84	

²⁾ Laatst gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatst gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar.³⁾ 1990 = 100.⁴⁾ Jaarcijfer is gemiddelde.⁵⁾ Stand per 1 januari.⁶⁾ Kwartaalcijfer, betreft middelste maand van het kwartaal.⁷⁾ Bedrijven en instellingen.⁸⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-).

Tabel 1.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Industrie

Business survey figures: Manufacturing industry

Business survey figures. Manufacturing industry

	Eenheid ²⁾	jaar		kwartaal					maand				Gemidd.
		1997	1998	1998				1999	1998		1999		laatste 12 mnd.
				1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.		feb.	mrt.	feb.	mrt.	
Producentenvertrouwen		5,3	3,7	5,4	5,4	3,5	0,5	0,0	5,1	6,1	-1,1	0,5	2,4
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		8	3	8	4	0	-2	7	10	11	4	14	2
binnenlandse markt		5	2	7	2	2	-2	5	11	9	2	14	2
buitenlandse markt		8	1	8	3	-4	-3	5	5	12	2	10	0
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		7	3	8	5	2	-1	4	8	15	0	13	2
Bezettingsgraad ³⁾	%	84,7	85,0	85,7	85,6	84,9	83,7	84,1					84,6
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	84	83	86	83	81	83	84					83
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	6	7	5	6	7	9	9					8
tekort aan arbeid	%	3	4	3	5	6	3	3					4
te geringe productiecapaciteit	%	3	3	3	3	2	2	1					2
overige belemmeringen	%	4	3	3	3	4	3	3					3
Orderpositie	⁴⁾	96,6	99,1	99,0	99,9	99,9	97,5	98,6	99,1	99,2	98,4	98,7	99,0
Beoordelingen:													
orderontvangst		0	-4	0	-2	-4	-10	-7	-2	1	-9	-6	-6
orderpositie totaal		0	-2	2	0	-1	-7	-6	2	2	-8	-6	-4
orderpositie buitenland		1	-2	2	1	-3	-7	-7	-1	4	-7	-7	-4
productiecapaciteit		2	1	-1	-1	2	3	4					2
voorraden gereed product		2	4	3	2	5	6	8	3	3	10	8	5
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		5	4	5	4	2	5	4					4
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		6	4	6	3	4	3	2					3
buiten Europese Unie		7	1	4	0	-1	-1	0					-1
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		14	7	14	4	3	5	9					5
bedrijvigheid komende 3 mnd		11	9	14	8	11	1	12	15	14	13	11	8
verkoopprijs komende 3 mnd		7	0	5	-1	-3	-2	0	6	1	1	3	-1
personeelssterkte komende 6 mnd		-3	-1	-2	0	0	0	0					0
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,5	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,4	-0,2					-0,2

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Voedings- en genotmiddelenindustrie

De reële groei van de voedings- en genotmiddelenindustrie blijft in 1998 achter bij de rest van de industrie. De branche profiteert niet van de sterke groei van de gezinsconsumptie. In de eerste twee maanden van 1999 blijft de omzet dalen. Voor het tweede kwartaal verwachten de ondernemers een toename van de bedrijvigheid en van de buitenlandse afzet.

Groei blijft achter

De reële groei van de branche komt in 1998 lager uit dan die van de rest van de industrie. Vergeleken met 1997 neemt het volume van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten slechts 1% toe, tegen ruim 2% voor de totale industrie. In vergelijking met de bijna 7% stijging die de branche van 1996 op 1997 realiseerde, is dit een forse terugval. Toch is de nominale groei van de voedings- en genotmiddelenindustrie in 1998 nagenoeg gelijk aan die van vorig jaar. Doordat de verbruiksprijzen in 1998 sterker dalen dan de afzetprijzen, ruim 6% tegen 2%, stijgt de bruto toegevoegde waarde nominaal ruim 5% ten opzichte van 1997. Dat is ruim een half procentpunt meer dan de totale industrie.

Bezettingsgraad stabiel

Uit de Conjunctuurtest blijkt dat de bezettingsgraad van de productie-installaties aan het einde van het kwartaal voor de derde achtereenvolgende maal stabiel blijft op 85,5%. Dit is fractioneel hoger dan aan het einde van het eerste kwartaal vorig jaar. Er is volgens de ondernemers nog steeds sprake van overcapaciteit.

Het percentage ondernemers dat aangeeft geen productiebelemmeringen te ondervinden is in het eerste kwartaal toegenomen. Er is iets minder stagnatie in de productie als gevolg van onvoldoende vraag. Met name de vraag naar zuivelproducten is toegenomen zo blijkt uit de Conjunctuurtest.

Betere concurrentiepositie

Aan het einde van het eerste kwartaal 1999 is, vergeleken met het einde van het vierde kwartaal vorig jaar, de buitenlandse concurrentiepositie, voor zover het de Europese Unie betreft, verbeterd. Op de binnenlandse markt en op de buitenlandse markt buiten de Europese Unie is er volgens de ondernemers sprake van een gelijkblijvende tot licht verbeterde concurrentiepositie.

Omzet februari lager

Aan de dalende tendens van de omzet lijkt nog steeds geen einde gekomen. Na een forse daling in januari, bijna 10% ten opzichte van januari 1998, laat ook februari weer een daling van de omzet zien. Vergeleken met februari vorig jaar komt deze 6% lager uit. De daling vindt zowel plaats op de binnenlandse als op de buitenlandse markt en in ongeveer gelijke mate.

In de Conjunctuurtest over februari hadden de ondernemers al aangegeven niet tevreden te zijn over de omzetontwikkeling in deze maand. Dit pessimisme wordt nu bevestigd door de uitkomsten van de Maandenquête industrie.

Toename verkopen maart

In de Conjunctuurtest over de maand maart geven de ondernemers aan dat de verkopen / orderontvangsten in deze maand zijn toegenomen vergeleken met de vorige maand. De toename is groter dan gebruikelijk voor de tijd van het jaar.

Met name de buitenlandse markt springt er positief uit. De binnenlandse markt vertoont een stabiel beeld.

De bedrijvigheid is in maart aangetrokken, maar dat is gelet op het seizoen een normaal beeld.

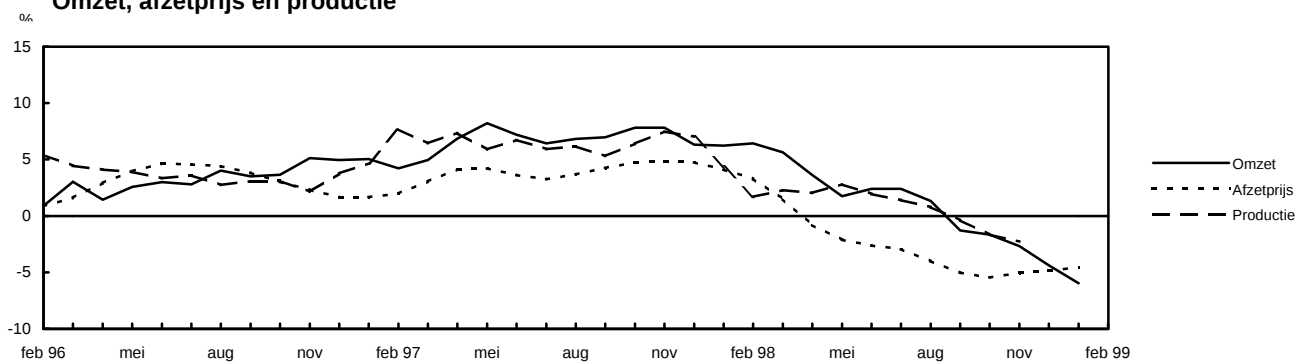
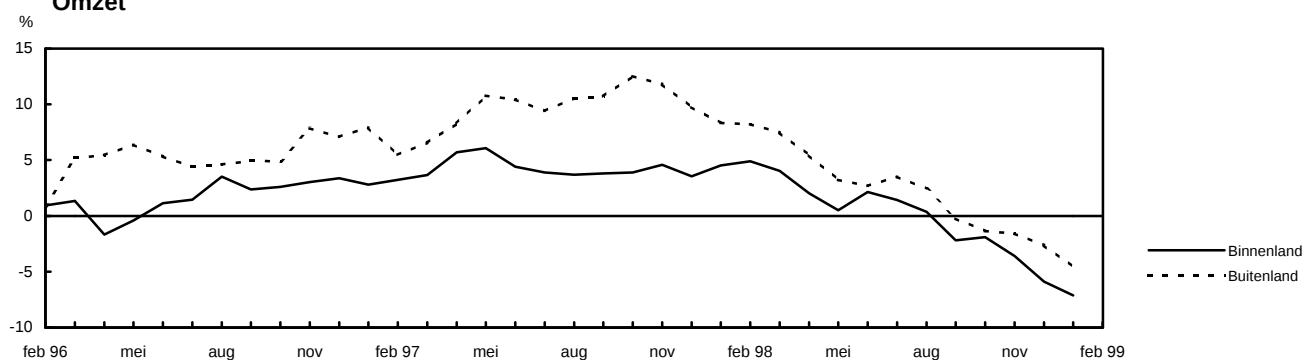
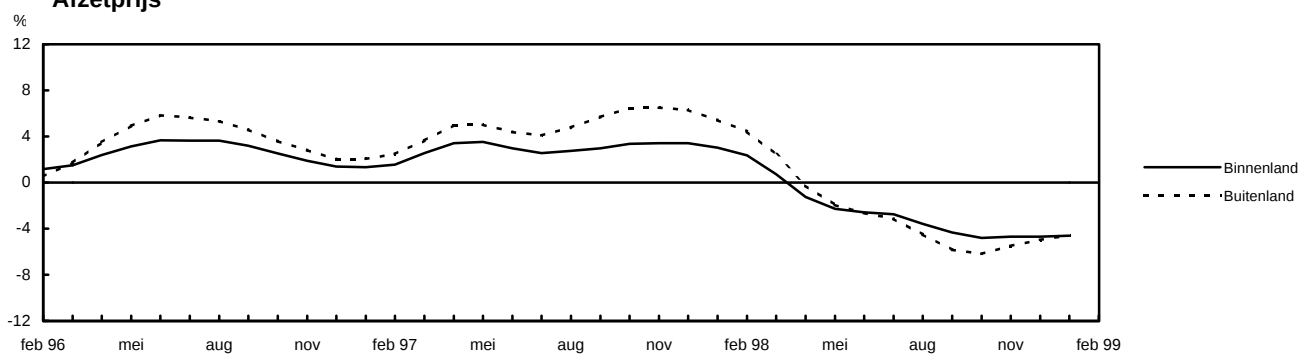
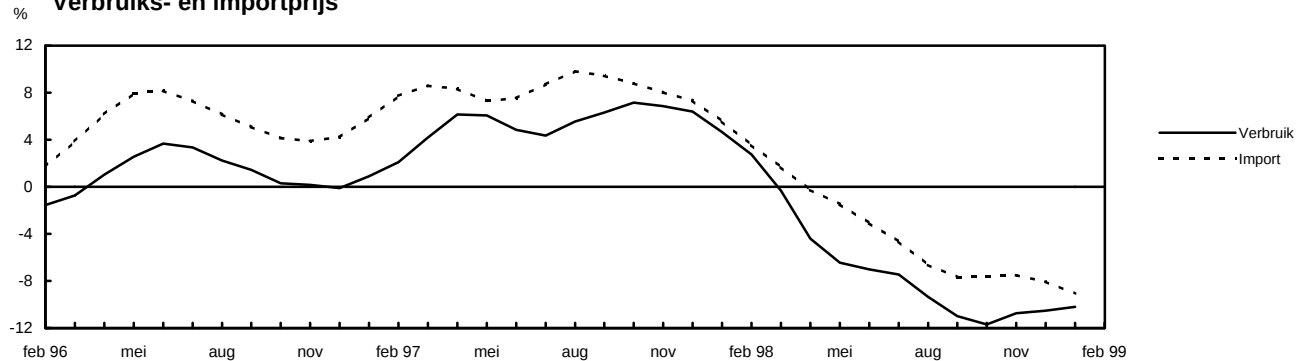
Deze ontwikkelingen stemmen de ondernemers weliswaar minder somber dan in februari, maar ze blijven toch enigszins pessimistisch. Ook de voorraden gereed product blijft men te groot vinden.

Verwachtingen

In het tweede kwartaal verwachten de ondernemers een forse toename van de buitenlandse afzet en een grotere bedrijvigheid.

Voor de afzetprijzen verwacht men een lichte stijging alhoewel de meningen hierover sterk uiteenlopen. Zo verwacht de zuivelindustrie een forse daling, terwijl de dranken- en tabaksindustrie een forse stijging verwachten.

Voor de personeelssterkte in het tweede en derde kwartaal worden weinig veranderingen verwacht. Uitzonderingen zijn de dranken- en tabaksindustrie met een verwachte toename van bijna 1% en de bakkerijen met een verwachte daling van ruim 1%.

Omzet, afzetprijs en productie**Omzet****Afzetprijs****Verbruiks- en importprijs**

Tabel 2.1

Kerngegevens: Voedings- en genotmiddelenindustrie

General figures: Manufacture of foodproducts, beverages and tobacco

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			1999		Ontwik-
		1997	1998	1997		1998		1998			1999		keling
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	jan.	feb.	dec.	jan.	feb.	in % ¹⁾
1995=100													
Omzet (waarde)		110,0	111,7	114,5	111,0	111,8	111,3	111,5	105,3	108,7	100,7	99,0	-6,0
binnenland		106,0	106,5	110,7	106,3	105,4	106,7	107,5	100,9	105,3	96,1	94,7	-6,1
buitenland		114,8	118,2	119,2	116,8	119,7	117,1	116,4	110,8	112,8	106,4	104,3	-5,8
Afzetprijs ²⁾		108,7	106,4	109,6	108,7	105,6	104,1	108,9	108,8	104,6	103,6	103,5	-4,8
binnenland		110,0	107,7	110,5	109,9	107,1	105,3	110,0	110,2	105,5	104,7	104,9	-4,9
buitenland		107,1	105,0	108,6	107,3	103,9	102,7	107,7	107,2	103,5	102,4	102,1	-4,8
Verbruiksprijs ²⁾		104,5	98,1	104,6	102,8	96,6	93,4	103,0	103,3	94,5	92,0	91,8	-11,2
import		114,9	111,4	114,9	115,9	109,6	106,3	116,0	116,1	106,4	105,1	104,3	-10,1
Productie (volume gemiddelde dag)		110,5	111,3	118,3	108,8	106,0	115,6	110,7	107,2	112,1	.	.	-2,1
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		110,6	111,7	118,2	104,5	113,3	117,7						-0,4
Aantal bedrijven ³⁾	1000	5,8	5,5										
Uitgesproken faillissementen	1	71	48	21	12	14	6						
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	21	20	22	20	20	
Energieverbruik	PJ	94	.	30	25	23	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar²⁾ 1990 = 100.³⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 2.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Voedings- en genotmiddelenindustrie

Business survey figures: Manufacture of foodproducts, beverages and tobacco

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			1999		Gemidd. laatste 12 mnd.
		1997	1998	1998				1998			1999		
				1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	feb.	mrt.	feb.	mrt.	
Verkoop / orderontvangst t.o.v. vorige maand		13	12	12	14	8	12	15	25	18	12	29	12
binnenlandse markt		6	6	4	9	4	9	6	14	11	11	15	7
buitenlandse markt		21	15	20	16	10	15	21	27	24	11	33	16
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		8	5	4	6	3	7	6	12	9	4	17	5
Bezettingsgraad ³⁾	%	85,1	85,5	85,2	85,6	85,5	85,5	85,5					85,5
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	83	85	90	86	84	80	84					84
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	5	9	4	8	8	15	10					10
tekort aan arbeid	%	1	1	0	2	2	1	2					2
te geringe productiecapaciteit	%	5	1	1	1	1	1	1					1
overige belemmeringen	%	7	4	5	3	5	3	3					4
Beoordelingen:													
verkoop / orderontvangst		2	-9	-9	-8	-11	-10	-11	-7	-9	-16	-7	-10
afzet / orderpositie totaal		-6	-10	-6	-7	-11	-14	-11	-3	-7	-14	-10	-11
afzet / orderpositie buitenland		-5	-10	-6	-6	-15	-12	-10	-5	-3	-10	-13	-11
productiecapaciteit		2	6	5	1	8	10	9					7
voorraden gereed product		1	4	4	-2	5	7	11	7	1	12	9	5
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	8	11	8	6	8	11					8
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		20	16	20	11	20	12	20					16
buiten Europese Unie		19	16	15	16	14	17	21					17
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		21	18	19	20	17	14	28					20
bedrijvigheid komende 3 mnd		10	14	18	14	17	6	18	24	23	21	18	14
verkoopprijs komende 3 mnd		11	12	18	10	12	6	8	26	14	8	6	9
personeelssterkte komende 6 mnd		-4	-4	-10	-9	2	3	8					1
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,1	0,2	-0,1	-0,2	0,3	0,6	0,0					0,2

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

In 1998 realiseert de branche een meer dan gemiddelde reële groei ondanks een slechts geringe groei van de omzet. De eerste twee maanden van 1999 worden gekenmerkt door omzetsdalingen en tegenvallende orderontvangsten. Ook in maart blijft de verwachte toename van de orderontvangsten uit. De verwachtingen voor het tweede kwartaal zijn dan ook niet hoog gespannen.

Meer dan gemiddelde groei in 1998

Hoewel de ontwikkeling van de omzet van de textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie in 1998 een paar tienden van procenten achterblijft bij die van de totale industrie, is de reële groei van de branche groter dan die van de totale industrie. De volume ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten laat een stijging zien van ruim 3,6% ten opzichte van vorig jaar. De totale industrie komt niet verder dan ruim 2% toename.

Doordat de afzetprijzen een grotere stijging laten zien dan de verbruiksprijzen, 3% tegen 0,5%, komt de nominale groei van de bruto toegevoegde waarde zelfs uit op ruim 10%. De totale industrie blijft steken op een nominale groei van bijna 5%.

Bezettingsgraad iets hoger

Uit de Conjunctuurtest over maart 1999 blijkt dat de bezettingsgraad van de productie-installaties aan het einde van het kwartaal 0,3 procentpunt hoger ligt dan aan het einde van het vierde kwartaal 1998. Vergeleken met het eerste kwartaal van 1998 is er echter sprake van een daling van 0,7 procentpunt. Het percentage ondernemers dat geen productie-belemmeringen ondervindt is nagenoeg gelijk aan dat van het vierde kwartaal 1998. Net als in het vierde kwartaal van vorig jaar heeft een aantal ondernemers nog last van onvoldoende vraag.

Concurrentiepositie onveranderd

Volgens de ondernemers is hun concurrentiepositie in het eerste kwartaal van 1999 nagenoeg onveranderd ten opzichte van het vierde kwartaal van 1998. Dit geldt zowel voor de binnenlandse markt als voor de buitenlandse markt.

Omzet en orders dalen

Ten opzichte van dezelfde maand vorig jaar daalt in februari de omzet met ruim 5%. Vooral de buiten-

landse markt laat het afweten met een daling van bijna 7%. Op de binnenlandse markt daalt de omzet met bijna 4%.

Ook de ontvangen orders laten in februari een daling zien, met name die uit het binnenland. Vergeleken met februari 1998 treedt een daling op van maar liefst bijna 11%. De buitenlandse orders dalen slechts fractioneel.

Buitenlandse markt drukt orderontvangst maart

Uit de Conjunctuurtest blijkt dat volgens de ondernemers met name de buitenlandse orderontvangst in maart afneemt. Door deze afname wordt de toename van de binnenlandse orderontvangst volledig te niet gedaan. Per saldo blijft de totale orderontvangst dan ook gelijk aan die in februari. Dit is opmerkelijk omdat gelet op het seizoen met een stijging rekening mocht worden gehouden.

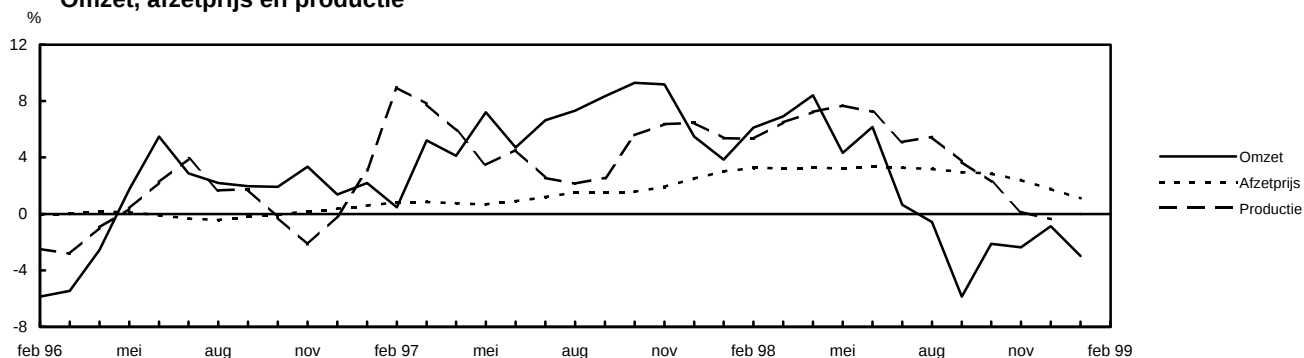
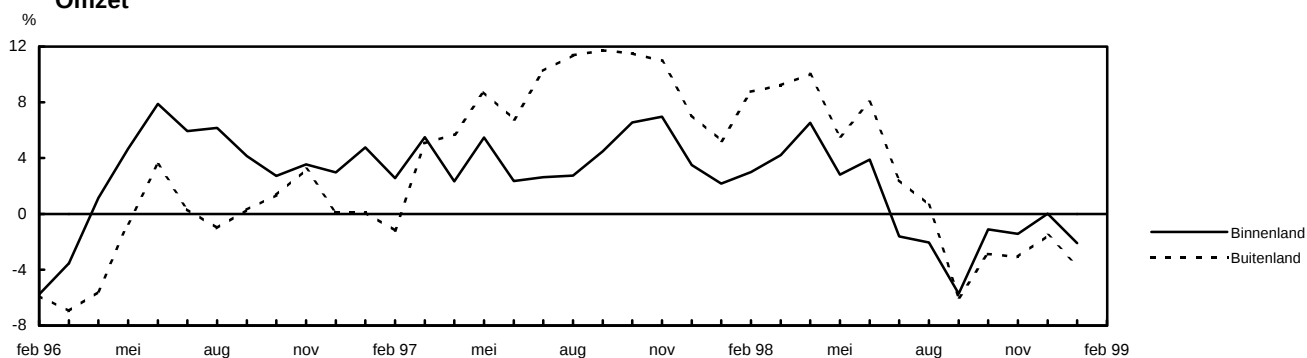
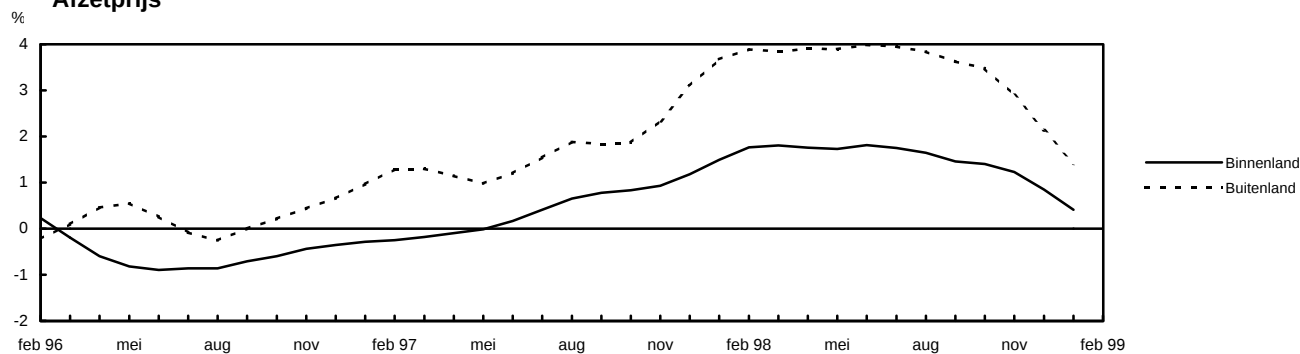
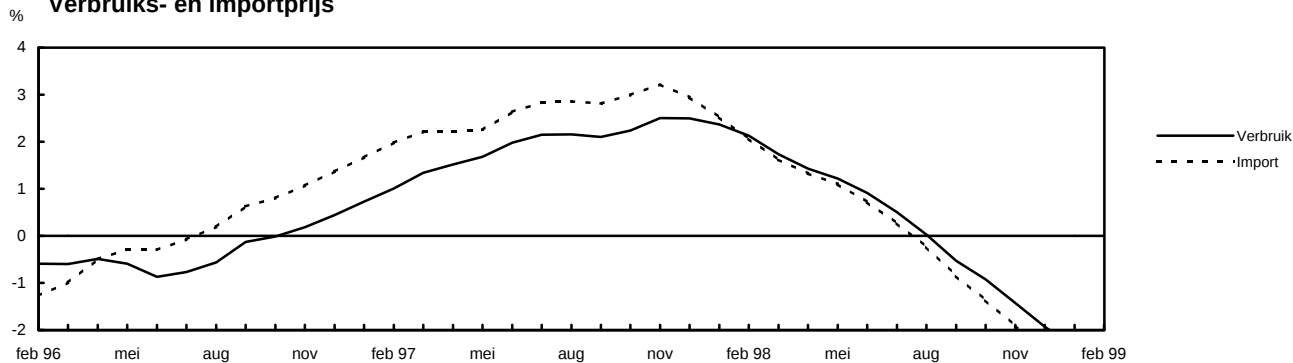
Door de tegenvallende orderontvangst blijft ook de bedrijvigheid steken op het niveau van februari. De orderpositie neemt met ruim één procentpunt toe ten opzichte van vorige maand.

De stemming van de ondernemers is hierdoor in maart iets pessimistischer geworden voor wat betreft de orderpositie. Ook over de voorraden gereed product is men iets somberder. Men vindt die te groot gelet op de te verwachten afzet.

Verwachtingen

Voor het tweede kwartaal zijn de verwachtingen van de ondernemers zeker niet hoog gespannen. Men voorziet een gelijk blijven van bedrijvigheid en afzetprijzen. De buitenlandse afzet ziet men in het tweede kwartaal verder dalen.

Verder houden de ondernemers rekening met een kleine inkrimping van de personeelssterkte in het tweede en derde kwartaal.

Omzet, afzetprijs en productie**Omzet****Afzetprijs****Verbruiks- en importprijs**

Tabel 3.1

Kerngegevens: Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

General figures: Manufacture of textiles, clothes, leather and footwear

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Ontwik-				
		1997	1998	1997	1998	1997	1998	1998			1999	keling in % ¹⁾			
				4e kw.	1e kw.			3e kw.	4e kw.	jan.	feb.		dec.	jan.	feb.
1995=100															
Omzet (waarde)		105,8	107,8	109,6	112,5	104,0	106,6	105,0	108,1	92,0	102,3	102,2	-5,5		
binnenland		106,1	106,8	107,7	111,9	101,5	105,9	103,6	108,0	92,6	102,5	104,0	-3,7		
buitenland		105,6	108,6	111,1	113,0	106,1	107,2	106,1	108,1	91,5	102,2	100,7	-6,9		
Ontvangen orders (waarde)		110,7	110,7	111,9	117,5	104,5	109,1	114,8	108,5	92,5	110,6	103,4	-4,6		
binnenland		109,4	108,3	112,6	113,4	112,5	129,4	106,3	107,8	94,6	108,6	96,1	-10,8		
buitenland		111,7	112,5	111,4	120,5	106,0	115,6	121,0	108,9	91,1	112,1	108,8	-0,2		
Afzetprijzen ²⁾		106,2	109,4	107,0	109,0	109,8	109,5	108,9	108,9	109,5	109,8	109,8	0,8		
binnenland		106,0	107,7	106,5	107,4	107,9	107,8	107,3	107,5	107,7	107,5	107,5	0,0		
buitenland		106,3	110,1	107,2	109,7	110,6	110,3	109,6	109,5	110,2	110,8	110,7	1,2		
Verbruiksprijzen ²⁾		102,6	103,1	103,4	103,9	103,1	102,0	104,1	103,8	102,0	101,2	101,1	-2,6		
import		101,7	101,9	102,7	102,7	101,9	100,7	103,0	102,5	100,7	100,0	99,9	-2,6		
Productie (volume gemiddelde dag)		104,5	109,3	110,1	110,2	100,7	110,2	106,4	110,2	97,8	110,8	.	4,1		
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		104,5	108,2	109,1	108,8	100,8	108,5						-0,6		
Aantal bedrijven ³⁾	1000	3,7	3,9												
Uitgesproken faillissementen	1	48	47	12	12	14	9								
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	21	20	22	20	20			
Energieverbruik	PJ	10	.	3	3	2	.								

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar 1990 = 100.

²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 3.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

Business survey figures: Manufacture of textiles, clothes, leather and footwear

	Eenheid	jaar		kwartaal					maand				Gemidd.	
		1997	1998	1998				1999	1998		1999		laatste	
				1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.		feb.	mrt.	feb.	mrt.		
														12 mnd.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		7	6	11	9	1	2	0	9	13	2	-1	3	
binnenlandse markt		6	5	6	9	1	6	3	7	3	2	9	5	
buitenlandse markt		6	3	12	8	0	-7	-5	5	16	-2	-11	-1	
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		10	9	16	9	6	6	3	8	20	2	-1	6	
Bezettingsgraad ³⁾	%	85,1	84,7	84,9	85,3	84,7	83,9	84,2					84,5	
Productiebelemmeringen ³⁾														
geen	%	84	86	86	87	85	86	87					86	
stagnatie a.g.v.														
onvoldoende vraag	%	6	7	4	5	8	9	9					8	
tekort aan arbeid	%	3	2	2	2	3	2	2					2	
te geringe productiecapaciteit	%	4	3	5	4	2	1	1					2	
overige belemmeringen	%	3	2	3	2	2	2	1					2	
Orderpositie	⁴⁾	113,9	116,5	115,7	118,2	117,3	114,8	111,8	115,2	117,8	110,8	111,9	115,5	
Beoordelingen:														
orderontvangst		3	-1	2	2	-3	-5	-12	-2	3	-12	-12	-5	
orderpositie totaal		4	-3	2	-1	-4	-9	-11	0	4	-9	-13	-6	
orderpositie buitenland		4	-3	2	-1	-5	-9	-14	0	3	-14	-16	-8	
productiecapaciteit		0	1	-4	-3	5	6	6					4	
voorraden gereed product		4	10	5	11	12	14	12	10	1	11	13	12	
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1														
binnenlandse markt		7	11	14	7	7	14	3					8	
buitenlandse markt														
binnen Europese Unie		6	6	2	6	-1	18	-2					5	
buiten Europese Unie		1	5	-7	3	12	10	2					7	
Verwachting														
buitenlandse afzet komende 3 mnd		17	15	20	15	7	18	-5					9	
bedrijvigheid komende 3 mnd		10	9	7	11	12	6	-1	7	5	-3	0	7	
verkoopprijs komende 3 mnd		8	5	5	5	3	8	2	-1	2	3	-1	5	
personeelssterkte komende 6 mnd		-1	4	-4	5	5	9	4					6	
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,3	0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	-0,1					0,1	

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Papier- en grafische industrie

De omzetgroei en concurrentiepositie verslechteren in de papier- maar verbeteren in de grafische industrie. In maart is in de gehele branche de bezettingsgraad lager en is men minder tevreden met de voorraad gereed product. Ondernemers verwachten dat in het tweede kwartaal de bedrijvigheid fors toeneemt en dat de verkoopprijzen dalen.

Gehele branche

Het volume van de gemiddelde dagproductie neemt in januari toe met ruim 1%. De waarde van de omzet in de papier- en grafische industrie ligt in februari 1999 1% hoger dan in februari vorig jaar. Daarbij is de groei van de omzet vanuit het buitenland (-2,4%) tegengesteld aan de ontwikkeling van de omzet uit het binnenland (2,4%). Voor wat betreft de omzet houdt in de eerste maanden van 1999 de neerwaartse ontwikkeling in de papierindustrie aan terwijl de omzet in de grafische industrie zich gunstig blijft ontwikkelen. De waarde van de ontvangen orders daalt met 9% fors in februari vergeleken met februari vorig jaar.

Papierindustrie

In februari 1999 is de omzet in de papierindustrie ruim 8% lager dan in de overeenkomstige maand van het jaar daarvoor. De daling is het sterkst bij de binnenlandse omzet, namelijk ruim 10%. De buitenlandse omzet is met ruim 7% afgenomen. Het volume van de gemiddelde dag productie neemt vergeleken met een jaar eerder in januari en februari respectievelijk af met 5,2 en 5,5% af.

In februari is de waarde van de ontvangen orders bijna 9% lager dan in februari vorig jaar. In de Conjunctuurtest van maart is een lichte verbetering van de bedrijvigheid en de orderontvangst waargenomen. De index van de orderpositie als een maatstaf voor de werkvoorraad daalt licht in maart. De beoordeling van de orderontvangst en de orderpositie door de ondernemers verslechtert niet verder. Men blijft echter fors ontevreden met de voorraad gereed product.

Ten opzichte van december verslechtert in maart de concurrentiepositie op de binnenlandse markt enigszins, maar op de markt binnen de EU fors. Op de markt buiten de EU neemt vergeleken met december de concurrentiepositie af.

De bezettingsgraad daalt in maart met ruim 1,5% vergeleken met december. Meer bedrijven kampen met onvoldoende vraag in maart dan in december: 13% versus 9%.

Men verwacht in de periode april tot en met juni dat de verkoopprijzen licht stijgen, de buitenlandse afzet groter is en dat de bedrijvigheid zeer sterk toeneemt.

Grafische industrie

Het volume van de gemiddelde dagproductie groeit in januari met 3,5% vergeleken met januari 1998.

In de grafische industrie is de totale omzetwaarde in februari 1999 gestegen met bijna 8% ten opzichte van de overeenkomstige maand in het vorig jaar. De binnenlandse omzet stijgt met bijna 6,5% en de buitenlandse omzet met bijna 9%.

Uit de Conjunctuurtest van maart blijkt dat zowel de bedrijvigheid als de waarde van de orderontvangst zeer fors is toegenomen. De index van de orderpositie blijft in maart gelijk aan die in februari. Over de orderontvangst en de orderpositie blijft men in maart net zo ontevreden als in februari, maar de voorraad gereed product wordt als ongunstiger gezien.

In maart is vergeleken met december de concurrentiepositie op de binnenlandse markt én op de markt binnen de EU toegenomen, maar op de markt buiten de EU ongeveer gelijk gebleven.

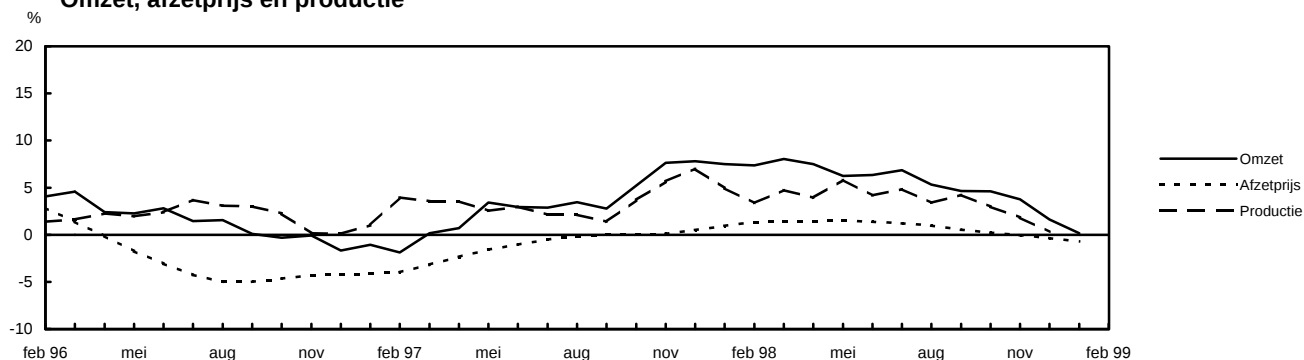
Verder is de benutting van de productie-installaties in maart met ruim 1,5% afgenomen ten opzichte van december. Slechts 66% van de bedrijven meldt in maart geen productiebelemmeringen te ondervinden. In december was dat nog 77%. Met name onvoldoende vraag remt de productie.

Naar verwachting stijgen in de periode april tot en met juni de verkoopprijzen niet, wel voorziet men dat de bedrijvigheid en de buitenlandse afzet toemen. Ook wordt voorzien dat de personeelssterkte in het tweede en derde kwartaal tezamen met ongeveer 0,5% afneemt.

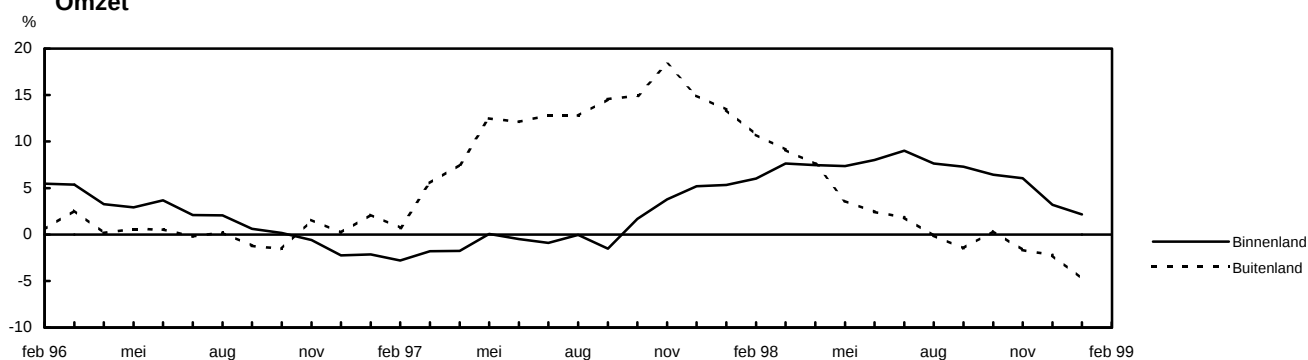
Verwachtingen gehele branche

Op het niveau van de branche verwachten de ondernemers dat de buitenlandse afzet in de periode april tot en met juni toeneemt. De bedrijvigheid zal in deze periode fors oplopen. Er worden echter nog geen stijgende verkoopprijzen voorzien. In de periode april tot en met september krimpt de personeelssterkte iets in.

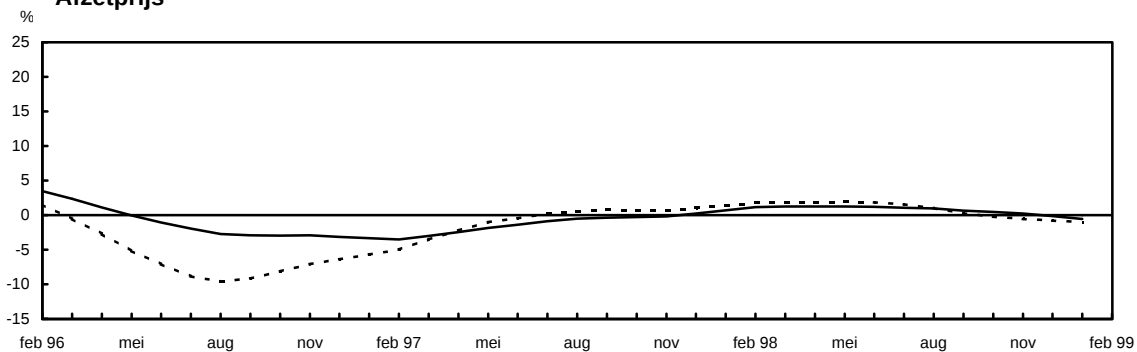
Omzet, afzetprijs en productie

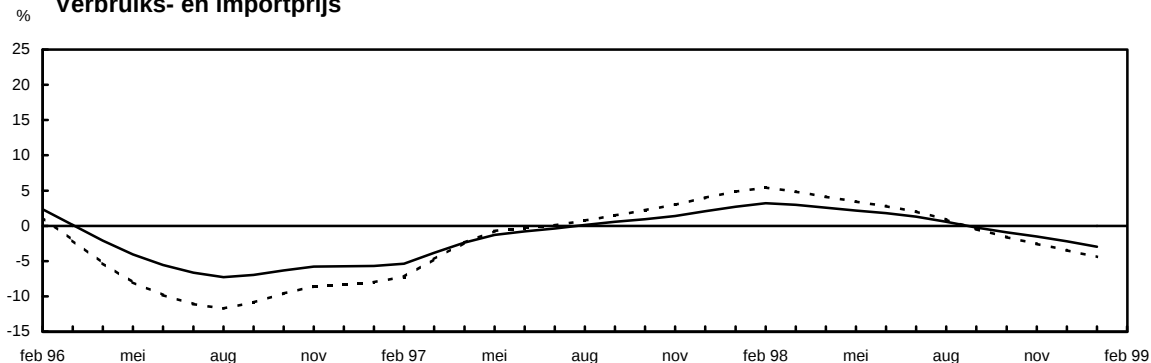
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 4.1

Kerngegevens: Papier- en grafische industrie

General figures: Manufacture of paper and paperproducts, publishing and printing

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Ontwik-		
		1997	1998	1997		1998		1998			1999		keling in % ¹⁾
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	jan.	feb.	dec.	jan.	feb.	
1995=100													
Omzet (waarde)		104,9	110,8	113,7	105,8	107,7	117,9	101,0	100,3	115,7	97,7	101,3	1,0
binnenland		102,4	109,4	110,8	103,2	106,5	117,6	97,6	98,3	116,9	95,8	100,7	2,4
buitenland		111,5	114,7	121,1	112,9	111,0	118,8	110,1	105,5	112,4	102,7	103,0	-2,4
Ontvangen orders (waarde)		103,9	112,9	105,5	116,7	108,9	107,7	118,2	110,4	104,3	97,1	100,6	-8,9
binnenland		92,4	104,3	93,9	106,5	101,7	101,5	104,7	100,1	94,7	88,0	90,5	-9,6
buitenland		115,3	121,4	117,0	126,6	116,0	113,8	131,6	120,5	113,7	106,1	110,5	-8,3
Afzetprijzen ^{c)}		102,4	103,4	103,0	103,7	103,3	102,9	103,6	103,6	102,9	102,5	102,6	-1,0
binnenland		104,7	105,6	105,0	105,8	105,6	105,3	105,7	105,8	105,2	104,8	104,7	-1,0
buitenland		98,0	99,1	98,9	99,4	98,9	98,4	99,4	99,4	98,5	97,9	98,3	-1,1
Verbruiksprijzen ^{c)}		97,3	98,4	98,4	99,4	98,2	96,9	99,3	99,4	96,8	95,9	95,8	-3,6
import		92,0	93,6	93,8	95,0	93,4	91,4	95,0	95,1	91,2	90,2	90,2	-5,1
Productie (volume gemiddelde dag)		105,3	109,0	113,6	104,4	101,7	115,7	98,6	104,2	115,3	99,8	.	1,2
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		105,3	109,4	108	105,1	107,3	111,9						3,6
Aantal bedrijven ^{d)}	1000	7,1	7,5										
Uitgesproken faillissementen	1	58	81	13	23	25	14						
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	21	20	22	20	20	
Energieverbruik	PJ	43	.	11	11	10	.						

^{a)} Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar 1990 = 100.

^{b)} Stand per 1 januari.

Tabel 4.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Papier- en grafische industrie

Business survey figures: Manufacture of paper and paperproducts, publishing and printing

	Eenheid	jaar		kwartaal					maand				Gemidd.
		1997	1998	1998				1999	1998		1999		laatste
				1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	feb.	mrt.	feb.	mrt.	
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		7	5	10	1	6	2	7	14	10	-2	22	4
binnenlandse markt		6	6	7	-1	10	6	6	10	10	0	23	5
buitenlandse markt		3	-2	17	2	-13	-15	10	26	-6	-6	15	-4
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		7	8	10	3	10	7	2	13	35	-4	26	6
Bezettingsgraad ³⁾	%	87,3	86,9	88,5	86,4	86,5	86,3	84,9					86,0
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	82	81	87	81	77	80	72					78
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	12	8	6	8	8	8	14					10
tekort aan arbeid	%	1	3	1	1	5	4	5					4
te geringe productiecapaciteit	%	4	2	3	2	3	1	1					2
overige belemmeringen	%	3	6	3	8	7	7	8					8
Orderpositie	⁴⁾	102,3	110,6	109,9	108,5	112,1	112,0	112,0	111,7	112,4	111,7	112,9	111,1
Beoordelingen:													
orderontvangst		1	0	3	5	0	-6	-6	-4	8	-9	-6	-2
orderpositie totaal		-2	0	2	2	2	-6	-9	1	2	-12	-9	-3
orderpositie buitenland		4	-1	7	2	-2	-9	-13	3	6	-11	-16	-6
productiecapaciteit		1	-3	-5	-2	-3	0	5					0
voorraden gereed product		7	5	4	5	6	6	7	3	4	10	5	6
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	4	7	3	0	5	10					5
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		2	0	13	3	-7	-8	-7					-5
buiten Europese Unie		3	-4	-1	3	-5	-13	-5					-5
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		12	7	5	9	3	9	12					8
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	10	16	-5	27	2	17	22	11	19	20	10
verkoopprijs komende 3 mnd		6	2	3	1	1	2	-1	3	-1	2	0	1
personeelssterkte komende 6 mnd		-8	-6	-4	-3	-8	-7	-6					-6
toe- of afname personeelssterkte	%	-1,0	-0,5	-0,3	-0,2	-0,8	-0,6	-0,3					-0,5

^{a)} De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

^{b)} Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

^{c)} Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

^{d)} Indices: maart 1996=100.

Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

De omzetontwikkeling toont ook in februari 1999 een dalend verloop vooral door het lage prijsniveau en door de afnemende productie. Maar een ommekeer lijkt in aantocht. De ondernemers voorzien een einde aan de prijsdaling op korte termijn en de orders komen ook weer binnen.

Productie in januari lager

Vergeleken met januari 1998 is in januari 1999 de productie met ruim 5% gedaald. Hiermee zet de negatieve ontwikkeling uit de tweede helft van 1998 zich dus voort. In februari ontwikkelt de omzet zich ook negatief. Onder druk van de lage prijzen (circa: -10%) resulteert een omzetdaling met bijna 14%. De gedefleerde omzet geeft zodoende voor de productie in februari een afname aan met zo'n 4% op jaarbasis. De ondernemers in het Conjunctuurtestpanel hebben al eerder een productiedaling gemeld tussen januari en februari 1999. Opgemerkt moet worden dat de gedefleerde omzet niet representatief hoeft te zijn als indicator voor de productie. Verkopen uit voorraad kunnen immers de omzet in deze branche fors beïnvloeden.

Orders komen binnen, maar niet genoeg

Uit de Conjunctuurtest van maart 1999 blijkt dat de orderontvangst in maart ten opzichte van februari is toegenomen. Zowel de binnenlandse als de buitenlandse vraag is toegenomen. Maar de tevredenheid valt tegen: gecorrigeerd voor het seizoen noemen meer ondernemers de orderontvangst 'klein voor de tijd van het jaar'. In maart is de bedrijvigheid eveneens toegenomen, waardoor de nieuwe orders nauwelijks zorgen voor een hogere orderpositie. Wel zijn de ondernemers met die orderpositie iets meer tevreden. Bij de voorraden

gereed product is de negatieve stemming van februari goeddeels verdwenen. Met name het oordeel van de ondernemers in de basischemie is omgeslagen van 'te grote' naar 'normale' voorraden.

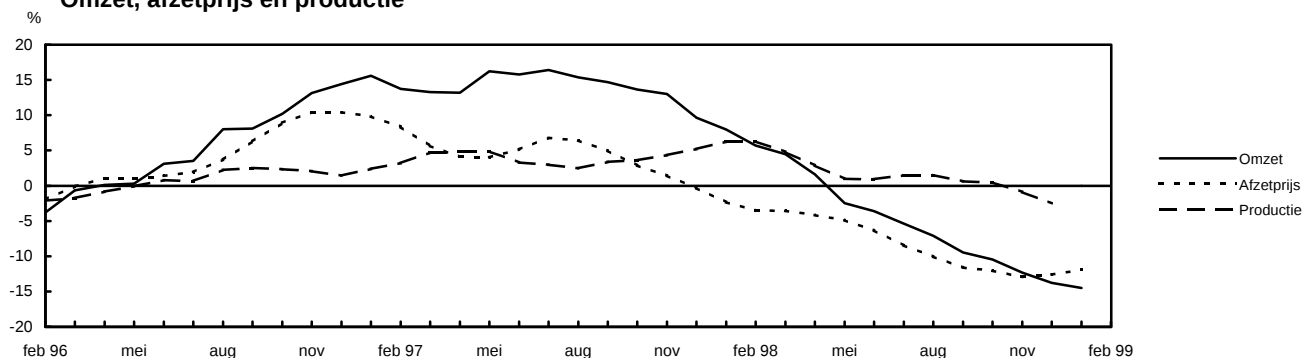
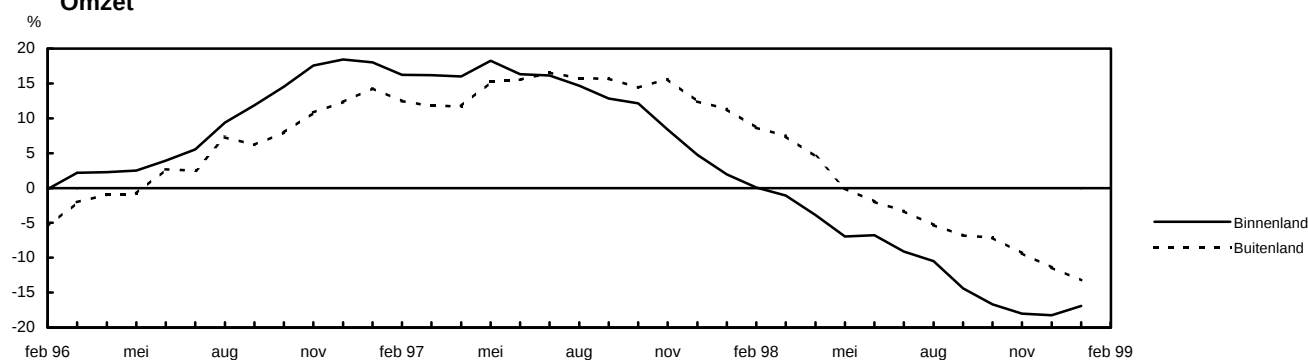
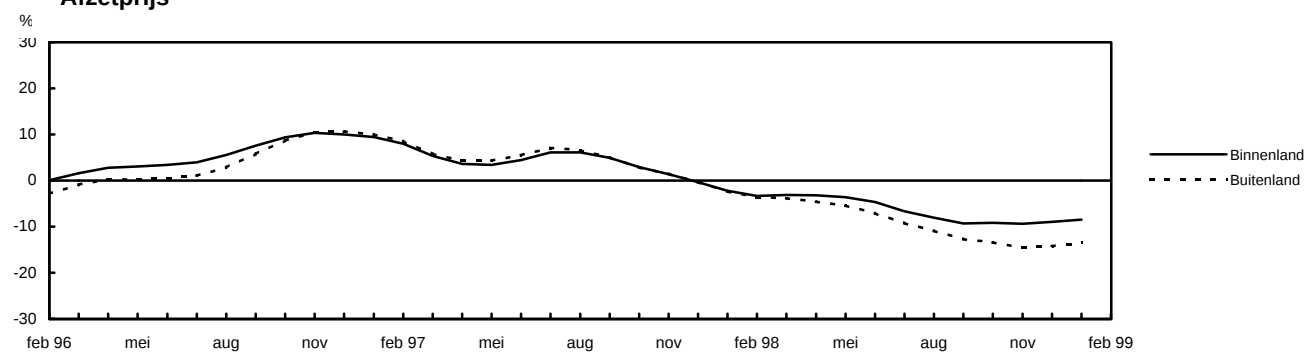
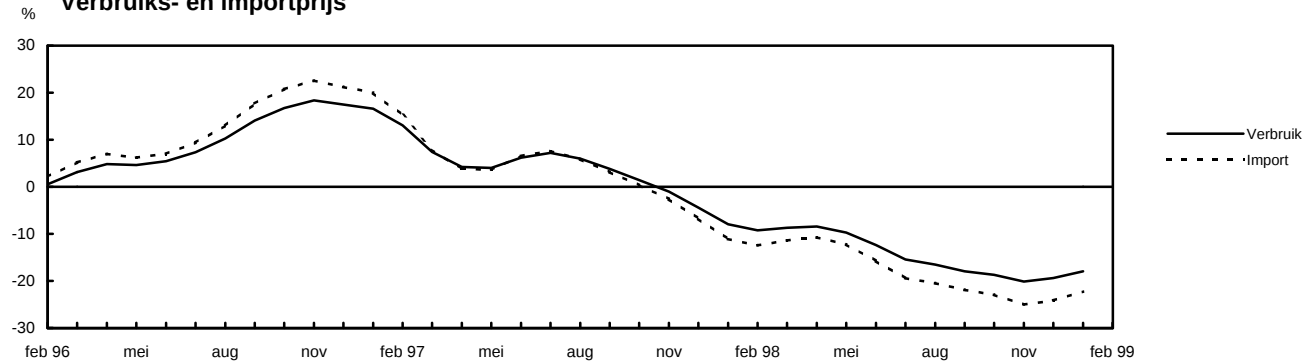
Bezettingsgraad gedaald

Door onderhoud aan de installaties bij de raffinaderijen komt de bezettingsgraad in de totale branche in maart uit op 83,6%. In 1998 werden de installaties voor gemiddeld 86,3% benut. De bezetting in de chemie en de kunststofverwerkende industrie is in maart ongeveer gelijk aan die in december. Gelet op de tijd van het jaar is het echter normaal dat in deze branches de bezettingsgraad in de loop van het eerste kwartaal toeneemt. De ondernemers geven dan ook aan meer dan in december gehinderd te worden door onvoldoende vraag.

Verwachtingen

Voor de bedrijvigheid verwacht men dat deze in het tweede kwartaal van 1999 fors gaat toenemen. Bij een kleine groep ondernemers is bovendien sprake van een verwachte prijsstijging. Hier zal het prijs Herstel van ruwe aardolie (eind april: \$16/barrel) ongetwijfeld de oorzaak van zijn.

Ten aanzien van de personeelssterkte zijn de verwachtingen tamelijk somber. Men rekent op een afname in het tweede en derde kwartaal met 1%.

Omzet, afzetprijs en productie**Omzet****Afzetprijs****Verbruiks- en importprijs**

Tabel 5.1

Kerngegevens: Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

General figures: Manufacture of petroleum, chemicals, rubber and plastic products

General figures: Manufacture of petroleum, chemicals, rubber and plastic products													
	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Ontwik-	
		1997	1998	1997		1998		1998			1999		keling
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	jan.	feb.	dec.	jan.	feb.	in % ¹⁾
1995=100													
Omzet (waarde)		119,2	114,2	122,1	120,5	111,8	107,1	119,1	116,2	99,3	100,5	100,2	-13,7
binnenland		122,4	111,4	124,8	117,4	109,7	102,3	115,5	113,9	97,0	94,9	95,5	-16,2
buitenland		117,6	115,6	120,7	122,1	112,8	109,5	121,0	117,3	100,5	103,3	102,6	-12,5
Afzetprijzen ²⁾		100,0	92,2	100,8	96,2	91,0	87,8	97,5	96,1	86,3	86,2	85,6	-11,0
binnenland		106,3	99,8	107,1	102,7	98,7	97,1	103,9	103,0	96,0	95,6	94,8	-8,0
buitenland		97,4	89,0	98,2	93,5	87,8	83,9	94,9	93,3	82,3	82,3	81,8	-12,3
Verbruiksprijzen ²⁾		98,8	85,1	99,4	91,1	82,9	79,4	93,8	90,9	76,7	77,5	76,4	-15,9
import		96,2	79,3	96,7	86,3	76,8	72,5	89,7	85,9	68,9	70,5	69,2	-19,5
Productie (volume gemiddelde dag)		104,2	106,3	103,1	110,1	103,3	102,2	106,0	112,4	92,7	100,4	.	-5,3
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		104,5	106,6	103,4	111,7	103,6	100,6						-2,8
Aantal bedrijven ³⁾	1000	2,1	1,9										
Uitgesproken faillissementen	1	20	22	2	3	6	6						
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	21	20	22	20	20	
Energieverbruik	PJ	796	.	202	205	202	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar
²⁾ 1990 = 100.
³⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 5.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

Business survey figures: Manufacture of petroleum, chemicals, rubber and plastic products

	Eenheid	jaar		kwartaal					maand				Gemidd.
		1997	1998	1998				1999	1998		1999		laatste
				1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	feb.	mrt.	feb.	mrt.	12 mnd.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		5	-4	5	1	-10	-12	6	0	3	-1	17	-4
binnenlandse markt		4	-5	5	-2	-7	-15	7	1	4	-2	20	-4
buitenlandse markt		5	-5	4	0	-13	-10	5	-2	2	-1	17	-4
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		3	1	9	3	-4	-3	6	-4	16	-7	15	1
Bezettingsgraad ³⁾	%	85,8	86,3	88,0	87,1	85,4	84,5	83,6					85,2
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	89	86	87	86	81	88	83					85
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	4	6	4	6	6	8	12					8
tekort aan arbeid	%	1	3	2	4	4	1	1					3
te geringe productiecapaciteit	%	3	2	4	3	1	1	1					2
overige belemmeringen	%	4	4	3	1	8	2	3					4
Orderpositie ⁴⁾		99,9	102,8	103,4	104,6	102,8	100,5	100,1	103,6	103,7	100,0	100,5	102,0
Beoordelingen:													
orderontvangst		0	-5	1	-2	-8	-12	-9	0	1	-10	-8	-8
orderpositie totaal		-1	-5	0	-5	-6	-9	-10	1	-3	-12	-10	-8
orderpositie buitenland		-1	-6	-1	-4	-10	-10	-12	-3	-2	-12	-12	-9
productiecapaciteit		1	1	-5	1	5	4	4					4
voorraden gereed product		2	8	5	6	11	9	12	3	8	15	10	9
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		1	2	0	2	2	3	-6					0
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		0	-2	0	-9	1	-1	-4					-3
buiten Europese Unie		5	-7	0	-11	-7	-10	-7					-9
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		8	-1	11	-13	-2	0	2					-3
bedrijvigheid komende 3 mnd		7	4	6	8	-2	4	9	12	1	10	11	5
verkoopprijs komende 3 mnd		3	-12	-5	-10	-16	-17	-8	-4	-13	-8	2	-13
personeelssterkte komende 6 mnd		-8	-6	-8	-6	-6	-4	-14					-8
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,3	-0,5	-0,9	-0,4	-0,3	-0,4	-1,0					-0,5

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie

De volumegroei van de bruto toegevoegde waarde bedraagt 2,5% in 1998, maar vertoont een dalende tendens in de loop van dat jaar. In februari 1999 dalen de omzet en de orderontvangst. Maart vertoont volgens de Conjunctuurtest een lichte verbetering ten opzichte van februari. En voor het tweede kwartaal voorzien de ondernemers een voortzetting hiervan.

Branche doet het beter dan totaal industrie

Gemeten aan de volumetoename van de bruto toegevoegde waarde presteert de metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie in 1998 iets beter dan gemiddeld in de industrie. Voor de branche bedraagt de groei in 1998 bijna 3% ten opzichte van 1997. De volumetoename van de bruto toegevoegde waarde van de totale industrie blijft hierbij zo'n 0,4 procentpunt achter. Wel dient nog opgemerkt te worden dat de volumegroei van de branche, net zoals die van de totale industrie, in 1998 per kwartaal lager is geworden en in het laatste trimester is zelfs sprake van een lichte daling.

Omzet en orderontvangst dalen in februari

In februari 1999 daalt de omzet van de metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie met bijna 8% in vergelijking met dezelfde maand van vorig jaar. De verkopen op de buitenlandse markt dalen met 8% wat sterker dan die op de binnenlandse markt. In Nederland nemen de verkopen namelijk met 7% af.

Ook de waarde van de orderontvangst uit Nederland en de exportmarkten daalt in februari. Vergeleken met februari vorig jaar neemt de totale orderontvangst met bijna 6% af. De orders uit het buitenland dalen met 6%. De waarde van de binnenlandse orderontvangst ligt 5% lager dan een jaar geleden.

Hogere bedrijvigheid en bezettingsgraad

In maart neemt de bedrijvigheid binnen de branche toe ten opzichte van februari. Gezien de tijd van het jaar is dit normaal te noemen. De bezettingsgraad

van de productie-installaties stijgt dan ook in vergelijking met december 1998 en ligt in maart op 83%. Van een tekort aan productiecapaciteit wordt overigens nog nauwelijks melding gemaakt. Tevens blijkt uit de Conjunctuurtest van maart dat de orderontvangst ten opzichte van februari licht is toegenomen. Met name de binnenlandse orders stijgen; de buitenlandse orders blijven gelijk. De toename van de totale orderontvangst is echter minder groot dan op basis van het seizoen verwacht mocht worden. Het oordeel van de ondernemers over deze orderontvangst is dan ook niet verbeterd.

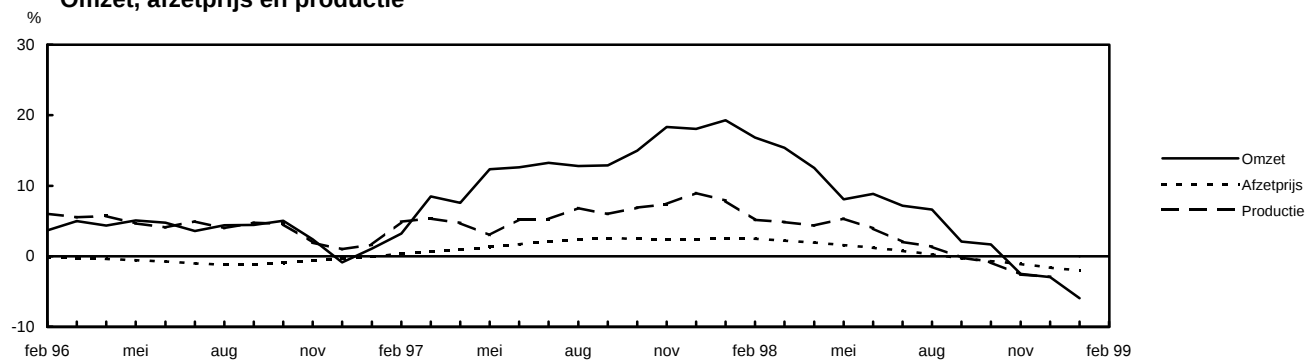
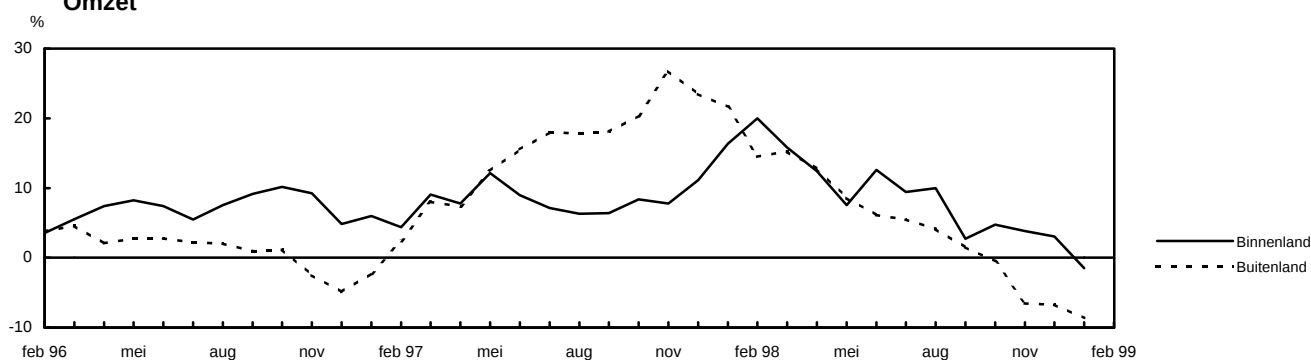
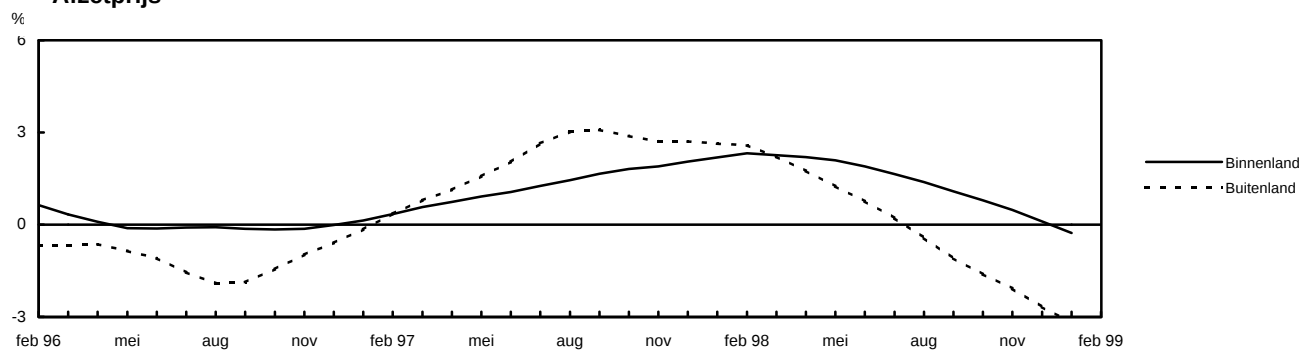
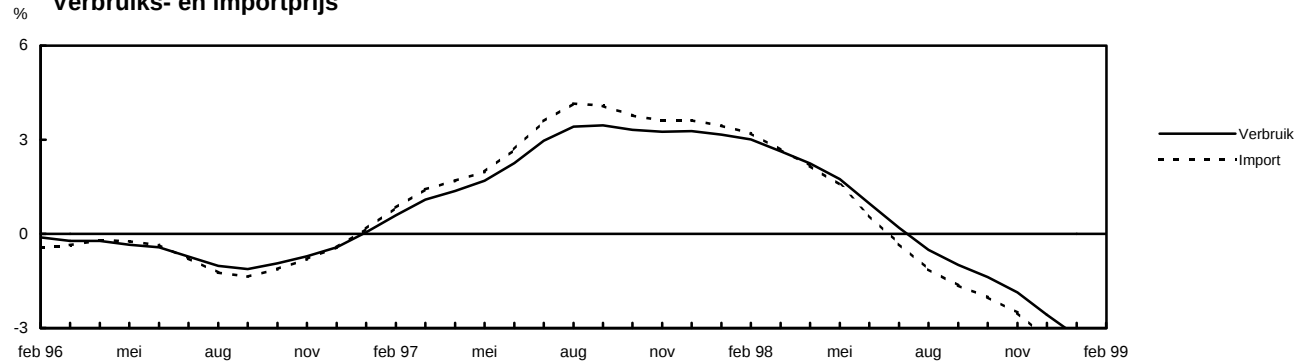
Orderpositie blijft stabiel

Omdat naast de bedrijvigheid ook de orderontvangst toeneemt, blijft de index van de orderpositie nagenoeg gelijk. De producenten zijn over deze orderpositie ietwat positiever gestemd dan in februari.

Verder geven de producenten in de Conjunctuurtest van maart aan dat hun concurrentiepositie in het eerste kwartaal van dit jaar gelijk gebleven is. Dit geldt voor zowel de binnenlandse als de buitenlandse markt.

Verwachtingen

Voor het tweede kwartaal van 1999 rekenen de ondernemers op een lichte verbetering. Ze verwachten dat de buitenlandse afzet enigszins zal toenemen. Daarnaast voorzien ze dat de bedrijvigheid nog licht verder zal stijgen. Hogere verkoopprijzen liggen volgens de producenten echter nog niet in het verschiet. Ook wat de personeelsbezetting betreft zal er weinig veranderen.

Omzet, afzetprijs en productie**Omzet****Afzetprijs****Verbruiks- en importprijs**

Tabel 6.1

Kerngegevens: Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie

General figures: Manufacture of metal and electrical products, transport equipment

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Ontwik-		
		1997	1998	1997		1998		1998			1999		keling in % ¹⁾
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	jan.	feb.	dec.	jan.	feb.	
1995=100													
Omzet (waarde)		116,1	123,7	134,6	119,1	118,3	131,1	108,6	116,8	128,2	106,7	107,9	-7,6
binnenland		115,5	127,0	129,7	124,0	119,5	134,5	116,4	121,3	134,3	112,5	113,0	-6,8
buitenland		116,5	121,3	138,3	115,4	117,4	128,6	102,8	113,6	123,7	102,5	104,2	-8,2
Ontvangen orders (waarde)		118,0	117,8	127,5	122,4	108,7	121,5	114,2	119,7	125,3	113,0	113,0	-5,6
binnenland		113,9	123,6	120,2	124,2	112,5	129,4	116,4	126,6	138,2	104,2	120,4	-4,9
buitenland		120,9	113,5	133,0	121,1	106,0	115,6	112,5	114,6	115,7	119,5	107,4	-6,3
Afzetprijs ²⁾		104,9	105,8	105,6	106,6	105,8	104,4	106,5	106,5	104,1	103,9	103,9	-2,5
binnenland		105,6	107,3	106,3	107,3	107,4	106,8	107,2	107,3	106,5	106,8	106,7	-0,6
buitenland		104,5	104,8	105,1	106,1	104,8	103,0	106,0	106,0	102,6	102,1	102,2	-3,6
Verbruiksprijs ²⁾		103,7	104,3	104,5	105,4	104,1	102,5	105,3	105,4	102,2	101,4	101,5	-3,7
import		102,6	102,8	103,3	104,3	102,5	100,7	104,2	104,2	100,3	99,4	99,5	-4,5
Productie (volume gemiddelde dag)		109,8	112,3	116,7	113,1	104,0	113,7	108,8	114,6	106,7	109,0	.	0,2
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		109,8	112,8	114,3	114,3	105,3	113,0						-1,1
Aantal bedrijven ³⁾	1000	15,0	16,6										
Uitgesproken faillissementen	1	195	191	41	49	44	60						
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	21	20	22	20	20	
Energieverbruik	PJ	195	.	51	51	45	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar 1990 = 100.

²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 6.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Metaal-, elektrotechnische- en transportmiddelenindustrie

Business survey figures: Manufacture of metal and electrical products, transport equipment

	Eenheid	jaar		kwartaal					maand				Gemidd.
		1997	1998	1998					1998		1999		laatste
									1999				
					1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.		1e kw.	feb.	mrt.	
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		8	0	5	2	-2	-4	2	6	8	3	4	-1
binnenlandse markt		6	1	6	2	0	-6	1	14	4	-4	8	-1
buitenlandse markt		7	-1	7	0	-5	-4	-1	0	18	1	-1	-3
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		8	2	6	7	1	-5	2	9	10	0	9	1
Bezettingsgraad ³⁾	%	82,9	83,2	83,6	84,2	83,4	81,5	83,0					83,0
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	83	83	84	81	81	85	85					83
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	6	6	5	5	6	7	7					6
tekort aan arbeid	%	5	6	4	7	8	4	4					6
te geringe productiecapaciteit	%	3	3	4	4	3	2	2					3
overige belemmeringen	%	4	3	3	3	2	2	2					2
Orderpositie	⁴⁾	93,5	96,6	96,3	97,5	97,7	94,8	96,1	96,4	96,4	96,0	96,1	96,5
Beoordelingen:													
orderontvangst		-1	-1	2	2	-1	-8	-6	-1	3	-8	-4	-3
orderpositie totaal		3	4	5	7	5	-2	-1	4	8	-2	0	2
orderpositie buitenland		5	5	6	9	6	-3	0	4	10	-1	0	3
productiecapaciteit		1	-1	-1	-4	-1	1	1					-1
voorraden gereed product		2	2	1	2	2	4	4	2	1	4	4	3
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		4	2	1	5	0	3	0					2
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		6	5	6	6	2	4	1					3
buiten Europese Unie		5	0	3	1	-3	-2	-2					-2
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		16	6	14	5	2	3	6					4
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	8	14	9	11	-3	8	10	14	8	6	6
verkoopprijs komende 3 mnd		8	-2	3	-2	-7	-3	-1	1	2	1	0	-3
personeelssterkte komende 6 mnd		0	4	5	6	2	1	2					3
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,7	-0,1	0,0	0,3	-0,2	-0,3	0,0					-0,1

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie

Van de verschillende bedrijfstakken in de branche floreert de timmerindustrie nog steeds het meest. De meubelindustrie kampt met een nijpend personeelstekort. In de bouwmaterialen-, aardewerk- en glasindustrie is de gang van zaken niet denderend. Het ziet er naar uit dat in de komende maanden de economische groei van de branche bescheiden zal blijven.

Gehele branche

Het volume van de gemiddelde dagproductie stijgt van januari 1998 op januari 1999 met bijna 2%. In januari en februari bedraagt de groei (van de waarde) van de omzet op jaarbasis respectievelijk 0 en -1,5%. Hierdoor neemt het prille groeiherstel van de omzet wat af (zie de grafiek van de omzet, productie en afzetprijs). Gezien de tijd van het jaar neemt in maart de waarde van de orderontvangst toe. De bedrijvigheid loopt navenant op. De index van de orderpositie, het aantal maanden werk in portefeuille, wast met bijna 1,5 punt aan. Deze ontwikkelingen leiden er echter niet toe dat de ondernemers in maart meer tevreden zijn met de orderontvangst, de orderpositie en de voorraad gereed product.

De benutting van de productiecapaciteit ligt in maart ruim 1% hoger dan in december. Een tekort aan arbeid in maart wordt als de grootste productiebottleneck genoemd. In december was dat nog onvoldoende vraag.

Op de binnenlandse markt en binnen de EU blijft de concurrentiepositie nagenoeg ongewijzigd, terwijl buiten de EU de concurrentiekracht licht verslechtert.

Timmerindustrie

De gezamenlijke waarde van de omzet van januari en februari is vrijwel gelijk aan die van de overeenkomstige maanden in 1998.

In maart trekt de bedrijvigheid fors aan vergeleken met februari. Ook neemt de waarde van de orderontvangst toe en wederom zijn de ondernemers beter te spreken over de orderontvangst. Hoewel in maart het herstel van de index van de orderpositie aanhoudt, zijn de ondernemers in tegenstelling tot in februari flink minder tevreden met de orderpositie. Ook over de voorraad gereed product zijn de ondernemers minder tevreden.

Vergeleken met december 1998 verbetert in maart de binnenlandse concurrentiepositie flink, terwijl de buitenlandse concurrentiepositie onveranderd blijft. De productiecapaciteit is in maart beter benut (85,7%) dan in december 1998 (84,3%). Met 85% in maart is het percentage ondernemers dat meldt geen productiebelemmeringen te ondervinden fors hoger dan in december (73%). De verwachting ten aanzien van de bedrijvigheid voor het tweede kwartaal is minder hoog gespannen. Wel zal volgens de ondernemers de verkoopprijs fors stijgen in dit kwartaal. Verder voorziet men dat de perso-

neelssterkte met bijna 1% zal toenemen in de periode april tot en met september.

Meubelindustrie

Vergeleken met een jaar eerder groeit de gezamenlijke omzet van januari en februari niet of nauwelijks. In maart neemt de bedrijvigheid toe. De toename van de orderontvangst is echter mager. De index van de orderpositie krimpt met een halve punt. Zowel de orderontvangst als de orderpositie wordt in maart als iets verslechterd beoordeeld, terwijl de beoordeling van de voorraad gereed product nagenoeg gelijk blijft.

Op de Nederlandse markt blijft de concurrentiekracht in maart gelijk aan die in december, terwijl op de buitenlandse markt deze licht verslechtert.

De bezetting van de productiecapaciteit ligt bijna 1%-punt hoger dan in december. Een tekort aan geschikt personeel meldt maar liefst 13% van de ondernemingen!

Voor de periode april tot en met juni verwachten de ondernemers dat de bedrijvigheid licht oploopt, de verkoopprijzen stijgen en dat de buitenlandse afzet toeneemt. De ondernemers voorzien verder dat in de periode april tot en met september de personeelssterkte met bijna 1% zal toenemen.

Bouwmaterialenindustrie

De gezamenlijke waarde van de omzet van januari en februari daalt op jaarbasis ruim 1,5%. Zoals gebruikelijk is voor de tijd van het jaar nemen in maart de bedrijvigheid en de orderontvangst fors toe. De ondernemers zijn minder tevreden met de orderontvangst en net als in februari tamelijk pessimistisch gestemd over de voorraad gereed product.

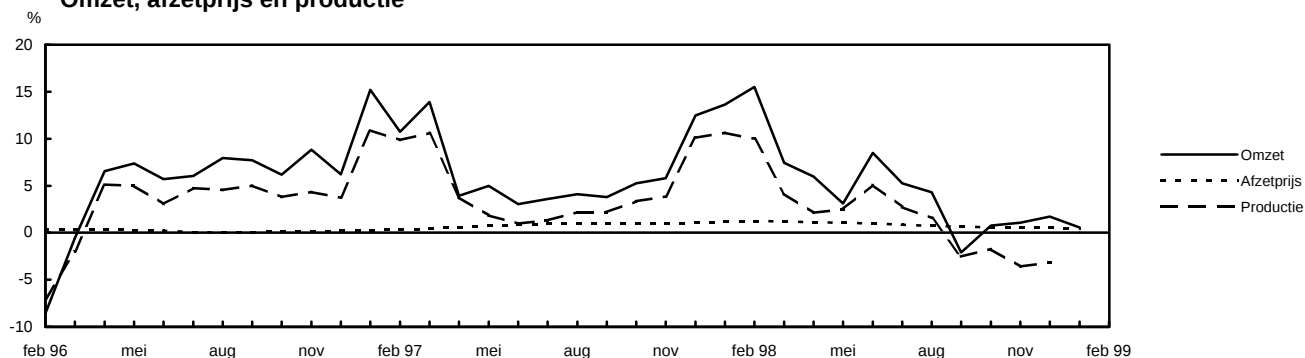
Het concurrerend vermogen blijft nagenoeg ongewijzigd op de binnenlandse markt én binnen de EU, maar verslechtert elders. Ten opzichte van december stijgt de bezettingsgraad licht op een al relatief hoog niveau.

Na een correctie voor het seizoeneffect zal de verwachte bedrijvigheid nauwelijks toenemen en de buitenlandse afzet bovendien fors afnemen in het tweede kwartaal.

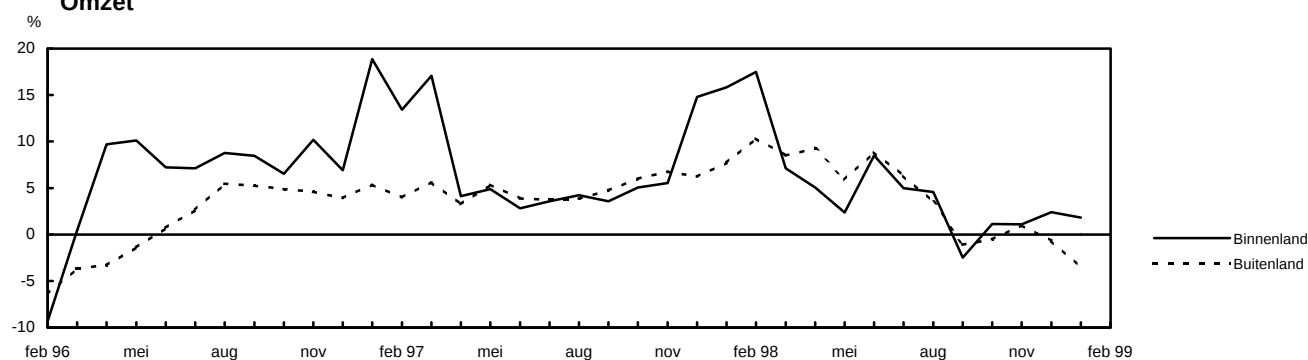
Verwachtingen gehele branche

Rekening houdend met de tijd van het jaar blijken de korte termijn verwachtingen ten aanzien van de verkoopprijs, bedrijvigheid, buitenlandse afzet en personeelssterkte wat pessimistisch.

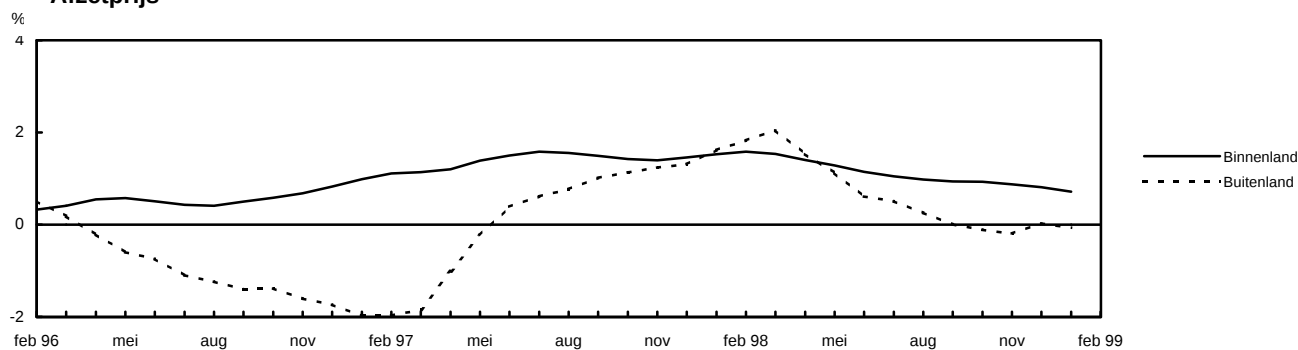
Omzet, afzetprijs en productie

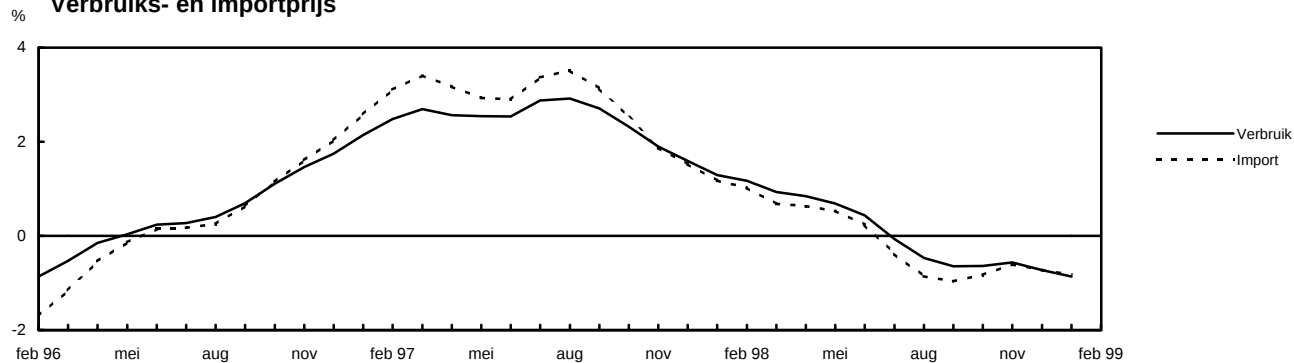
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 7.1

Kerngegevens: Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie

General figures: Manufacture of wood and other products

Generaalgigures: Manufacture of wood and other products											
	Eenheid	jaar					maand				Ontwik-
		1998		1997			1998		1999		
				4e kw.	1e kw.	4e kw.	jan.	dec.	jan.		in
1990=100											
Omzet (waarde)		109,9		117,6	112,2	118,6	103,0		102,1	103,0	-1,5
binnenland		105,4	117,5	120,3	109,4	121,3	107,5	103,4		107,5	0,0
			105,4	110,6	109,4	107,9	100,9	102,1		93,0	
			112,1	111,4	112,1	111,9	112,1	111,9		112,5	0,4
			113,8	115,1	115,0	115,2	115,0	115,0		115,7	
buitenland		104,3		104,9	105,2	104,7	104,8	104,5	105,3		-0,3
Verbruiksprijs		107,8	108,0		108,6	107,8	108,5	108,6	107,0	107,2	-1,0
import		106,4	106,4	106,2	107,1	106,1	106,9	107,1	105,4	105,5	-0,9
Productie (volume gemiddelde dag)		106,2	108,7	113,7	106,0	99,2	109,6	97,8	106,6	93,2	1,8
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		106,2	109,4	113,3	104,6	102,7	111,8				-1,3
Aantal bedrijven	1000	10,1									
Uitgesproken faillissementen	1		86	29		27	20				
	1	254		64	63	65	21	22	20		
Energieverbruik	PJ		.	11		9	.				

Laatst gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatst gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar

⁄) Stand per 1 januari.

1)

Business survey figures: Manufacture of wood and other products

Business survey figures. Manufacture of wood and other products

	Eenheid	kwartaal						maand				laatste	
		1997		1998		1999		1999					
				2e kw.	3e kw.	1e kw.	feb.	feb.	mrt.				
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		5		16	-3	-13	13		22	5		0	
binnenlandse markt		-1	1	18		-13		12	25		17	-1	
		-4	-4	-2	0	16		-9		-4	16		
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		9		12	5	-8	6		20	5		2	
Bezettingsgraad	%	86,9		87,9	87,6	84,7	86,1						
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	80	79	81	79	78	79	79				79	
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	9	7	6	7	6	9	6				7	
tekort aan arbeid	%	5	8	6	9	10	6	7				8	
te geringe productiecapaciteit	%	3	2	3	2	2	1	2				2	
overige belemmeringen	%	4	4	4	3	4	5	6				5	
Orderpositie	⁴⁾	106,2	104,3	106,9	105,8	104,3	100,3	103,1	105,9	106,8	102,8	104,1	103,4
Beoordelingen:													
orderontvangst		-2	-5	4	-6	-2	-15	-3	0	5	-3	-3	-7
orderpositie totaal		-1	-3	3	-5	-2	-10	-2	2	0	-2	-3	-5
orderpositie buitenland		-11	-8	-8	-7	-10	-8	-4	-11	0	-5	-1	-7
productiecapaciteit		2	1	1	-1	-2	4	2					1
voorraden gereed product		5	5	1	3	3	12	15	1	4	16	16	8
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		6	2	4	-1	1	2	2					1
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		-7	-7	-13	-2	-3	-11	-10					-7
buiten Europese Unie		-2	-7	-3	-1	-13	-9	-16					-10
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		12	8	12	2	8	9	20					10
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	8	23	6	11	-7	19	20	19	19	15	7
verkoopprijs komende 3 mnd		6	5	16	-5	-1	9	8	17	8	6	9	3
personeelssterkte komende 6 mnd		-2	0	1	0	0	-1	3					1
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,1	0,1	0,2		0,3		0,3					0,1

De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

⁴) Indices: maart 1996=100.

Gepubliceerde artikelen

In de Industriemonitor verschijnen maandelijks één of meer artikelen over de industrie. Onderstaande artikelen zijn reeds gepubliceerd.

Artikel	Auteur(s)	Maand
Winstgroei bij kleine ondernemingen	Erik Smeets	mei '99
Hoge investeringen ondanks tanend ondernemersvertrouwen	André Meurink	april '99
De industrie in 1998: afvlakking na een forse groei in 1997	Willem Heijnen	maart '99
Het producentenvertrouwen: conjunctuurwijzer van de CBS-koersindex?	Roberto Wekker	februari '99
Meer onderzoek en innovatie in Nederland	Luuk Klomp	januari '99
Internationalisering van de industrie	Robert Goedegebuure	januari '99
Vijf jaar PRODCOM in Nederland	Jos Smeets	november '98
Nederland en de industrie: werkloosheid, werkgelegenheid en arbeidstekort	Roberto Wekker	oktober '98
De cacaoonverwerkende industrie: een dwerg of een reus?	Willem Heijnen	september '98
Investeren in de toekomst	Gerhard Meinen	augustus '98
Gevaarlijk afval 1993-1996	Harrie Meeuwissen	juli '98
De statistiek van CV-ketels	Willem Heijnen Tjakko Tol	juni '98
De top vijftig Nederlandse export in de jaren negentig	Vick Smeets	mei '98
De economie en het weer, de kalender en incidenten	Roberto Wekker	april '98
Nijverheid verwacht ook in 1998 fors te investeren	Gerhard Meinen	maart '98
Industrie regionaal	Jeroen Reijnders	februari '98
Forse conjunctuuropleving in de industrie in 1997	Roberto Wekker	februari 98
De Nederlandse voedings- en genotmiddelenindustrie	Tjakko Tol	januari '98
	Henry Nieuwenhuijsen	

Gepubliceerde producttabellen

Hieronder staat een overzicht van in de Industriemonitor opgenomen producttabellen (tabellen x.3).

De producttabellen bevatten een systematische opsomming van de meest recente productgegevens per branche. Verkopen in waarden worden per kwartaal gepubliceerd. De verkopen in hoeveelheden worden jaarlijks opgenomen in de Industriemonitor. Omdat bij publicatie van het meest recente kwartaal de voorgaande kwartalen worden geactualiseerd, kunnen deze cijfers afwijken.

Het nummer van de "Industriemonitor" wat hieronder vermeld staat, betreft het meest recente exemplaar waarin de productgegevens over de betreffende verslagperiode zijn opgenomen.

Periode		Waarde / hoeveelheid	Industriemonitor
1998	3 ^e kw	waarde	februari '99
	2 ^e kw	waarde	februari '99
	1 ^e kw	waarde	februari '99
1997	jaar	hoeveelheid	september '98
	jaar	waarde	september '98
	4 ^e kw	waarde	februari '99
	3 ^e kw	waarde	februari '99
	2 ^e kw	waarde	november '98
	1 ^e kw	waarde	november '98
1996	jaar	hoeveelheid	september '98
	jaar	waarde	september '98
	4 ^e kw	waarde	april '97
	3 ^e kw	waarde	februari '99
	2 ^e kw	waarde	november '97
	1 ^e kw	waarde	november '98
1995	jaar	hoeveelheid	juli '98
	jaar	waarde	juni '97
	4 ^e kw	waarde	juni '97
	3 ^e kw	waarde	februari '99
	2 ^e kw	waarde	november '97
	1 ^e kw	waarde	november '98
1994	jaar	hoeveelheid	juli '98
	jaar	waarde	juni '97
	3 ^e kw	waarde	februari '98
	2 ^e kw	waarde	november '97
	1 ^e kw	waarde	september '97
1993	jaar	hoeveelheid	juli '98
	jaar	waarde	februari '97

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 588 blz., f 49,95.

ISSN 0924-2686. Kengetal K-26/1999.

Statistisch Bulletin

Het Statistisch Bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

- *Statistisch Bulletin: wekelijks, circa 10 blz.*
ISSN 0166-9680.

- *Conjunctuurbericht: maandelijks, 4 blz.*
ISSN 0920-9743.

f 131,00 per jaar.

95 jaren statistiek in tijdreeksen

Deze publicatie geeft historische reeksen waarmee de lange termijn ontwikkelingen in ons land sinds 1899 nauwkeurig kunnen worden gevolgd. De publicatie bevat tweeduizend tijdreeksen en meer dan honderd grafieken.

Eenmalig, 292 blz., f 54,50.

ISBN 90357-1595 0. Kengetal A-2 15/1899-1994.

Index

Het CBS-magazine met een geheel eigen vormgeving. Index geeft vanuit de statistische optiek een brede kijk op de vele economische en sociale aspecten van de samenleving. Veel thema-nummers met daarnaast een aantal gevarieerde onderwerpen.

Jaarlijks 10 nummers, circa 28 blz., f 122,50 per jaar.

ISSN 1380-7447. Kengetal A-152/1999.

Samenvattend overzicht van de industrie

Het samenvattend overzicht geeft een overzicht van de belangrijkste variabelen van de afzonderlijke productiestatistiek van bedrijven. De publicatie bevat ook informatie over de verkopen van zelfvervaardigde producten.

Jaarlijks, 85 blz., f 37,50.

ISSN 0168-5546. Kengetal K-160/1996/1997.

Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare een breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde. Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 204 blz., f 32,50.

ISSN 1386 - 1042

Branchepublicaties

Betreffende de industrie zijn in 1997 een tweetal branchepublicaties verschenen. Zij geven een compleet beeld van de branche in al haar facetten.

- De Nederlandse Chemische industrie 1996.

Jaarlijks, 60 blz., f 50,00.

ISSN 1387-7097. Kengetal K-278/1996.

- De Nederlandse Voedings- en genotmiddelenindustrie 1996.

Jaarlijks, 52 blz., f 30,00.

ISSN 1386-260x. Kengetal K-262/1996.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert naast de Industriemonitor nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

- Maandstatistiek Internationale Handel
Maandelijks, ca. 30 blz., f 158,00 per jaar.
ISSN 1384-6981. Kengetal M-11.

- Sociaal-Economische Maandstatistiek
Maandelijks, ca. 80 blz., f 210,00 per jaar.
ISSN 0168-549X. Kengetal V-4/1999.

- Maandstatistiek van de Prijzen
Maandelijks, ca. 90 blz., f 205,00 per jaar.
ISSN 0166-9486. Kengetal U-2/1999.

- Maandstatistiek Detailhandel
Maandelijks, ca. 50 blz., f 163,00 per jaar.
ISSN 1385-0105. Kengetal L-10/1999.

- Maandstatistiek Bouwnijverheid
Maandelijks, ca. 40 blz., f 140,00 per jaar.
ISSN 0166-9338. Kengetal K-3/1999.

- Financiële Maandstatistiek
Maandelijks, ca. 50 blz., f 173,00 per jaar.
ISSN 1381-6780, Kengetal O-1/1999.

Catalogus CBS-publicaties

Een systematisch overzicht van alle publicaties die het CBS heeft uitgebracht. Deze is op aanvraag gratis verkrijgbaar (telefoon 045 - 570 7070).

Diskettes

Veel gegevens zijn ook op diskette verkrijgbaar. Er zijn onder meer maandelijks en jaarlijkse diskettes met alle beursindices. Bestellen: telefoon 045 - 570 7070.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 556 en 557 van NOS-Teletekst.

Internet

Het CBS heeft een website. Deze is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

Voor bestellingen van CBS-publicaties kunt u terecht bij de bestelservice van de sector Marketing en Verkoop van het CBS, tel 045 - 570 7070, fax 045 - 570 6268 of e-mail verkoop@cbs.nl, of via de boekhandel. Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen in onze bibliotheken. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen constante betaling kunnen worden gekocht. De CBS-catalogus met CBS-publicaties is op aanvraag gratis verkrijgbaar (tel. 045 570 7070).

Informatieservice

Het CBS: Betrouwbare informatie voor u

De Nederlandse overheid vindt het belangrijk dat u over betrouwbare en onafhankelijke informatie kunt beschikken. Het Centraal Bureau voor de Statistiek zorgt hier al bijna 100 jaar voor. Het CBS verzamelt, bewerkt en analyseert gegevens over alle aspecten van de Nederlandse samenleving. Hieruit publiceren wij informatie over bijvoorbeeld de Nederlandse economie maar ook over de leefsituatie van de bevolking en over het milieu. Tevens garanderen wij dat individuele gegevens van personen of bedrijven niet zijn af te leiden uit de gepubliceerde cijfers.

Veelzijdige en flexibele dienstverlening

CBS-informatie is voor iedereen toegankelijk. Vooral beleidsmedewerkers, markt- en bedrijfstakanalisten, onderzoekers en studenten maken hier veelvuldig gebruik van. Ook op de CBS-site op Internet is veel informatie te vinden. Hier vindt u Statline, de voor het

De Infogroepen

Het CBS beschikt echter over veel meer, en meer gedetailleerde informatie dan er in een publicatie zoals de Industriemonitor wordt opgenomen. Die informatie is op aanvraag verkrijgbaar bij onze Infogroepen. Van de onderwerpen die in de Industriemonitor staan zoals de productie, omzet, prijzen, in- en uitvoer en de conjunctuurtest zijn meer gedetailleerde gegevens beschikbaar voor specifieke branches en bedrijfstakken zoals de zuivelindustrie en de landbouwmachine-industrie. Kortom: voor alles wat u wilt weten over de industrie kunt u terecht bij onze Infogroep Industrie.

Branchepublicaties vervangen Productiestatistieken industrie

De publicaties Productiestatistieken industrie zoals ze tot en met het verslagjaar 1995 zijn verschenen, bestaan niet meer. Ze zijn vervangen door branchepublicaties die een actueel en totaal overzicht geven van de bij het CBS beschikbare informatie van de

De Infogroepen	Telefoon	Fax	E-mail
Infoservice	(045) 570 70 70	(045) 570 62 68	infoserv@cbs.nl
Arbeid en Lonen	(070) 337 58 50	(070) 337 59 94	infosec@cbs.nl
Bedrijven (aantal)	(045) 570 79 37	(045) 570 62 66	infogwm@cbs.nl
Bevolking	(070) 337 58 30	(070) 337 59 87	infosbv@cbs.nl
Bouw	(070) 337 42 41	(070) 337 59 75	infolbn@cbs.nl
Conjunctuur en Regio	(070) 337 38 00	(070) 337 59 81	infopcr@cbs.nl
Consumentenprijsindex (inflatie)	(070) 337 58 09	(070) 337 59 94	infosec@cbs.nl
Cultuur, Toerisme en Recreatie	(070) 337 58 67	(070) 337 59 96	infokcr@cbs.nl
Eurodatashop	(070) 337 49 00	(070) 337 59 84	datashop@cbs.nl
Financiële markten	(070) 337 45 67	(070) 337 59 77	infohfo@cbs.nl
Gezondheid en Welzijn	(070) 337 58 64	(070) 337 59 79	infokgw@cbs.nl
Industrie	(045) 570 76 17	(045) 570 62 77	infolin@cbs.nl
Inkomen, Vermogen, Koopkracht	(045) 570 75 23	(045) 570 62 72	infosiv@cbs.nl
Internationale handel	(045) 570 79 17	(045) 570 66 75	infohih@cbs.nl
Landbouw	(070) 337 58 03	(070) 337 59 51	infollb@cbs.nl
Milieu	(070) 337 58 96	(070) 337 59 76	infoelmi@cbs.nl
Nationale rekeningen	(070) 337 58 76	(070) 337 59 81	infopni@cbs.nl
Onderwijs	(070) 337 53 45	(070) 337 59 78	infosoz@cbs.nl
Overheid	(070) 337 58 99	(070) 337 59 80	infokov@cbs.nl
Rechtsbescherming, Veiligheid	(070) 337 58 66	(070) 337 59 79	infokrv@cbs.nl

publiek toegankelijke databank van het CBS. Deze is gevuld met actuele cijfers, persberichten, tijdreeksen etc. Vraagt u informatie bij ons aan dan verstrekken wij die in de vorm die u wenst: per post, fax, e-mail, diskette of bij eenvoudige inlichtingen telefonisch. Alle informatie kan zowel incidenteel als op basis van een abonnement geleverd worden.

Onze informatie is in principe gratis. Dat houdt in dat telefonische inlichtingen gratis worden verstrekt en dat publicaties gratis toegankelijk zijn bij de CBS-bibliotheken in Voorburg en Heerlen en bij vele openbare en universiteitsbibliotheken. Voor het ontvangen van bijvoorbeeld publicaties of diskette betaalt u slechts de kosten van de informatiedrager en het verzenden. Als de door u gewenste informatie niet direct voorhanden is, kan het CBS maatwerk leveren. U betaalt dan de extra arbeidskosten.

diverse branches in de industrie. In deze publicaties worden naast de uitkomsten van de productiestatistieken ook gegevens uit andere enquêtes over de desbetreffende branche opgenomen, zoals de afzet van producten, maandelijks omzetcijfers, investeringen, producentenprijzen, in- en uitvoer, energieverbruik en gegevens uit de Milieustatistieken. De uitkomsten worden in hun onderlinge samenhang besproken zodat een actueel en totaal beeld wordt gegeven van de branche.

Reeds verschenen branchepublicaties zijn:

- De Nederlandse Chemische industrie 1996
- De Nederlandse Voedings- en genotmiddelenindustrie 1996

De informatie zoals die in de Productiestatistieken industrie was opgenomen, blijft echter wel beschikbaar in de vorm van tabellen, gebundeld per bedrijfstak (SBI 2 digit), bedrijfstgroep (SBI 3 digit) of bedrijfssubgroep (SBI 4 digit). Voor bestellingen hiervan kunt u contact opnemen met het CBS Heerlen, telefoon (045) 570 76 17, fax (045) 570 62 77.

Industriemonitor op internet:

Onlangs is een gebruikersonderzoek gehouden onder de abonneehouders. Eén van de wensen die toen werden voorgedragen, was dat er behoefte bestaat naar distributie op elektronische wijze. U vindt de industriemonitor op: <http://www.cbs.nl>.

Alfabetische begrippenlijst

Bedrijfsinvesteringen in vaste activa

Tot de investeringen in vaste activa worden gerekend de goederen die worden aangeschaft (of in eigen beheer zijn voortgebracht) met het doel ze als kapitaalgoed in het productieproces aan te wenden. In het algemeen gaat het om goederen met een levensduur van meer dan een jaar bijvoorbeeld gebouwen, machines en vervoermiddelen. De toevoeging 'bruto' geeft aan dat de investeringen zowel de vervangings- als uitbreidingsinvesteringen omvatten. Het gaat hier om volumeontwikkelingen, dus gecorrigeerd voor prijsmutaties. Informatie: 070-3374795.

Bruto Binnenlands Product (BBP)

Het BBP is de som van de in het binnenland gevormde toegevoegde waarde inclusief de afschrijvingen. Deze indicator wordt veel gebruikt om de economische groei weer te geven. Bij het samenstellen van deze indicator gebruiken wij gegevens over zowel de productie als de bestedingen. Voor totaal Nederland is alleen de volumeontwikkeling opgenomen, dat wil zeggen voor prijsontwikkelingen.

BBP (mp)

Bruto Binnenlands Product tegen marktprijzen. Dit is inclusief het saldo van de indirecte belastingen en de prijsverlagende subsidies.

BBP (fk)

Bruto Binnenlands Product tegen factorkosten. Dit is exclusief het saldo van de indirecte belastingen en de prijsverlagende subsidies. Informatie: 070-3374795.

Bruto Toegevoegde Waarde

De bruto toegevoegde waarde is gedefinieerd als de waarde van de productie minus de waarde van het verbruik (inclusief afschrijvingen); het gaat hier om de waarde die wordt toegevoegd aan de goederen (en/of diensten) die in het productieproces worden gebruikt. Tot het verbruik behoren niet de diensten van de ingezette arbeid en kapitaal. Informatie: 070-3374795.

CBS-Koersindex

De CBS-Koersindex geeft de ontwikkeling weer van het gemiddelde koersniveau van gewone aandelen. De index wordt eenmaal per dag berekend op basis van de slotkoersen. In deze berekening worden alle op de beurs genoteerde Nederlandse gewone aandelen betrokken met uitzondering van aandelen van vastgoedfondsen, beleggings- en houdstermaatschappijen. Bij de berekening wordt wel gecorrigeerd voor kapitaalmutaties (bijvoorbeeld emissies), maar niet voor dividenduitkeringen. Het maandcijfer is het rekenkundig gemiddelde van de dagcijfers. Informatie: 070-3374627.

Conjunctuurtest

Elke maand houdt het CBS onder circa 1.700 ondernemingen uit de industrie een conjunctuurenquête. Deze enquête -de Conjunctuurtest- heeft tot doel binnen vier weken na een verslagmaand actuele informatie te verschaffen over de economische ontwikkelingen in de bedrijfstak industrie en de daaronder vallende bedrijfsklassen

en -groepen. Het gaat daarbij met name om de richting waarin een aantal conjunctuurindicatoren zoals bedrijvigheid, orderontvangst, voorraden, orderpositie etc. zich van maand op maand ontwikkelt. Met het oog hierop zijn de vragen eenvoudig gehouden. Er wordt niet naar exacte, kwantitatieve gegevens gevraagd. De cijfermatige presentatie van de resultaten over de vragen met een driedelige antwoordstructuur vindt plaats in de vorm van saldering van de positieve (gestegen; groot) en negatieve (gedaald; klein) antwoorden (in %). De saldi geven informatie over de richting waarin de variabelen zich hebben ontwikkeld. Bij de ontwikkelingsvragen geeft het saldo op zich al direct de richting aan. Bij de beoordelingsvragen, die een momentopname weergeven, is daartoe vergelijking met het saldo van de voorafgaande maand nodig. De gegevens worden verzameld bij bedrijven met minstens 10 werknemers.

Variabele in de tabel in de Industriemonitor met daaronder de vraagstelling op het enquêteformulier van de Conjunctuurtest.

Bedrijvigheid t.o.v. de vorige maand:

Het niveau van de productie is, vergeleken met de vorige maand (de invloed van feest- en vakantiedagen buiten beschouwing gelaten): toegenomen / vrijwel gelijk gebleven / afgenomen.

Beoordeling orderontvangst:

De totale orderontvangst¹ in de afgelopen maand beoordelen wij, gelet op de tijd van het jaar, als: groot / normaal / klein.

Beoordeling orderpositie:

De orderportefeuille¹ beoordelen wij, gelet op de tijd van het jaar, als: groot / normaal / klein.

Beoordeling productiecapaciteit:

De huidige productiecapaciteit achten wij, gelet op de te verwachten afzetontwikkeling, als (te): groot / normaal / klein.

Beoordeling voorraden gereed product

Onze voorraden eindproduct beoordelen wij, gelet op de te verwachten afzetontwikkeling, als (te): groot / normaal / klein.

Bezettingsgraad:

De bezettingsgraad² van de beschikbare productie-installaties bedroeg in de verslagmaand ca.%

Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1

De concurrentiepositie³ van ons bedrijf is in de afgelopen 3 maanden op de markt: verbeterd / vrijwel gelijk gebleven / verslechterd.

¹ Indien u uitsluitend levert uit voorraad en de orderportefeuille is vrijwel nihil, dan kunt u voor 'orderontvangst' lezen 'omzet/verkoop'. Bij de beoordelingsvragen over de orderportefeuille geeft u vervolgens een oordeel over de huidige afzetontwikkeling van het bedrijf (gunstig = groot; ongunstig = klein).

² Bij incidentele toepassing van een meerploegenstelsel of overwerk, kan de bezettingsgraad meer dan 100% bedragen. Groot onderhoud kan tot een verlaging van de bezettingsgraad leiden.

³ De verhouding van de afzetprijs en/of kwaliteit van uw producten met die van andere aanbieders op de markt.

Vervolg van variabele in de tabel in de Industriemonitor
met daaronder de vraagstelling op het enquêteformulier
van de Conjunctuurtest.

Orderontvangst t.o.v. de vorige maand:

De waarde van de orderontvangst⁴ is vergeleken met de
vorige maand uit het buitenland / uit het binnenland / in
totaal: toegenomen / vrijwel gelijk gebleven / afgenomen.

Orderpositie:

Onze totale orderportefeuille⁴ vertegenwoordigt, bij nor-
male werktijden, aan maanden werk ca.. mnd.

Productiebelemmeringen:

Onze productie ondervindt thans: a) geen belemmerin-
gen, b) wel belemmeringen als gevolg van onvoldoende
vraag / tekort aan arbeidskrachten / te geringe capaciteit
van de productie-installaties / andere oorzaken, nl.

Verwachting bedrijvigheid:

Vergeleken met de afgelopen maand zal het gemiddelde
productieniveau in de komende 3 maanden (de invloed
van feest- en vakantiedagen buiten beschouwing gelaten):
toenemen / gelijk blijven / afnemen.

Verwachting buitenlandse afzet:

De buitenlandse afzet zal in het komende kwartaal: toe-
nemen / vrijwel gelijk blijven / afnemen.

Verwachting personeelssterkte:

Onze personeelssterkte zal in het komend halfjaar naar
verwachting: toenemen / vrijwel gelijk blijven / afnemen.

Verwachting toe- of afname personeelssterkte:

Bij toe- of afnemen (van de personeelssterkte) het per-
centage vermelden: ca. ...%.

Verwachting verkoopprijs:

Onze verkoopprijzen zullen in de komende 3 maanden:
stijgen / vrijwel gelijk blijven / dalen.

Producentenvertrouwen

Het producentenvertrouwen is een samengestelde stem-
mingsindicator opgebouwd uit antwoorden op drie vragen
van de Conjunctuurtest industrie. Het betreft hier de vragen
over de door de ondernemers te verwachten bedrijvigheid in
de komende drie maanden, hun oordeel over de orderposi-
tie en hun oordeel over de voorraden gereed product. Om
dit in één kengetal naar buiten toe te kunnen brengen en
daarnaast het verloop van de ontwikkeling van de industriële
productie zo goed mogelijk te benaderen, wordt eerst het
verschil tussen het percentage positieve en negatieve ant-
woorden zowel voor het seizoen als voor de lange termijn
trend gecorrigeerd. Over de afgelopen 15 jaar heeft het
CBS per vraag het vooruitlopen op de feitelijke ontwikkelin-
gen gemeten. Op basis van deze gegevens worden de
recente uitkomsten gewogen. De hieruit berekende uitkomst
(producentenvertrouwen) geeft in één kengetal de stemming
onder de ondernemers aan. Informatie: 070-3374362.

Consumentenprijsindex

De consumentenprijsindex heeft betrekking op alle goede-
ren en diensten die huishoudens voor consumptie aan-
schaffen, excl. de verzekerde medische zorg. Zowel dage-
lijkse boodschappen als aankopen die minder vaak gedaan

worden, zoals auto's en wasmachines horen hiertoe. Ook
betalingen aan de overheid voor verleende diensten
(schoolgelden, secretarieleges) en zogenaamde con-
sumptiegebonden belastingen zijn in de index opgenomen.
De voor deze index gevolgde prijzen zijn de contante prij-
zen, inclusief BTW. Informatie 045 - 5707487.

Consumentenvertrouwen

In het Consumentenconjunctuuronderzoek worden aan
1000 respondenten vijf vragen gesteld over de algemene
economische situatie en de eigen financiële situatie. Van
iedere vraag wordt het saldo van positieve en negatieve
antwoorden in procenten van het totaal aantal antwoorden
bepaald. Het 'Consumentenvertrouwen' wordt uitgedrukt als
het rekenkundig gemiddelde van deze vijf saldi. De minimale
waarde is dus -100; de maximale +100.

Economisch klimaat:

De ontwikkeling van het economisch klimaat wordt bepaald
door twee vragen uit het Consumentenconjunctuur- onder-
zoek over de algemene economische situatie in Nederland.

Koopbereidheid:

De ontwikkeling van de koopbereidheid wordt ontleend aan
de antwoorden op drie vragen uit het Consumenten-
conjunctuuronderzoek naar de eigen financiële situatie,
waaronder de vraag of de tijd gunstig wordt geacht grote
aankopen te doen. Informatie: 045-5707487.

Energieverbruik

De som van aanvoer, winning en voorraadonttrekking,
minus de afleveringen van energiedragers. Onder PJ (pe-
tajoule= 10¹⁵ joule) wordt een energiehoeveelheid verstaan
die overeenkomt met 31,6 miljoen m³ aardgas.
Informatie: 070-3374331.

Faillissementen

Het gaat bij de reeks Faillissementen om alle uitgesproken
faillissementen, zowel van natuurlijke als van rechtsperso-
nen. De cijfers worden niet gecorrigeerd voor faillietverkla-
ringen die later ten gevolge van verzet, hoger beroep of
cassatie worden vernietigd. Informatie: 070-3375642.

Geregistreerde werklozen

Onder de geregistreerde werklozen worden de bij een
arbeidsbureau ingeschreven personen verstaan van 15-64
jaar die niet meer dan twaalf uur per week werken, twaalf
uur of meer willen werken en daarvoor beschikbaar zijn. Er
is niet gecorrigeerd voor seizoensinvloeden. Informatie:
070-3375449.

Gezinsconsumptie

De reeksen van de gezinsconsumptie geven de bestedingen
weer van gezinnen. Dit is inclusief de aankopen van bui-
tenlandse toeristen in Nederland en exclusief de aankopen
van Nederlanders in het buitenland. De bestedingen betref-
fen aankopen van voedings- en genotmiddelen, duurzame
consumptiegoederen en overige goederen en diensten. Het
gaat in de Industriemonitor om volume-ontwikkelingen, dus
gecorrigeerd voor prijsmutaties. De maandcijfers van de
gezinsconsumptie laten soms grote fluctuaties zien doordat
de cijfers niet voor koopdagen en seizoensinvloeden gecor-
rigeerd zijn. Het is verstandig hier bij de interpretatie van de

⁴ Orderportefeuille excl. Het reeds gerealiseerde deel aan onder-
handen werk; incl. eventueel werk verbonden aan het op peil
brengen van voorraden.

ontwikkelingen rekening mee te houden. Informatie: 070-3374795.

Invoer van goederen en diensten

De invoer is gewaardeerd tegen cif-prijzen (cost, insurances, freight). Dat wil zeggen inclusief alle vracht- en assurantieprijzen die op het vervoer tot het punt van inklaring in Nederland betrekking hebben en exclusief invoerrechten, accijns op invoer en bijzondere verbruiksbelasting op auto's. Informatie: 070-3374795.

Omzet

Omzet betreft de factuurwaarde van de aan derden verkochte zelfvervaardigde of geassembleerde goederen en opbrengsten van diensten (exclusief: BTW, aan afnemers in rekening gebrachte accijnzen, verbruiksbelastingen, BPM op auto's en statiegelden). De gegevens worden verzameld bij bedrijven met minstens 20 werknemers. Informatie: 045-5706333.

Producentenprijzen industrie

De statistiek Producentenprijzen meet de prijzen die de producent of de importeur in rekening brengt aan de afnemers. De gevolgde prijzen zijn de gemiddelde maandprijzen exclusief BTW, af-fabriek, van de afgezette goederen. Voor de importprijzen is gebruik gemaakt van prijzen op cif-basis (cost, insurance, freight). Informatie: 070-3374710.

Productie-index

De productie-index geeft de volume-ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten weer. De cijfers zijn voor prijsinvloeden gecorrigeerd. Tevens vindt er een correctie plaats voor het aantal werkdagen in de betreffende maand. De cijfers betreffen dus de ontwikkeling van de gemiddelde dagproductie. Er wordt rekening gehouden met continuïteten. Voor de maandelijks productie-ontwikkelingen zijn ook seizoengecorrigeerde gegevens beschikbaar. Informatie: 070-3374788.

Uitvoer van goederen en diensten

De uitvoer van goederen is gewaardeerd tegen fob-prijzen (free-on-board). Dit is de waarde af-producent, vermeerderd met de handels- en vervoersmarges tot aan de Nederlandse grens. Onder de export zijn de goederen opgenomen die uit het Nederlandse vrije verkeer worden gebracht. Goederen die aan het buitenland zijn verkocht, maar nog niet geleverd, zijn niet als export beschouwd. Informatie: 070-3374795

Vacatures

Vacatures zijn arbeidsplaatsen waarvoor personeel wordt gezocht dat op korte termijn kan worden geplaatst. Tot en met het derde kwartaal van 1993 is het door het CBS gepubliceerde aantal vacatures van geheel Nederland exclusief die bij de overheid, het onderwijs, sociale werkplaatsen, uitzendbureaus en uitleenbedrijven. Vanaf het vierde kwartaal 1993 zijn alleen de vacatures bij de overheid en het onder-

wijs nog uitgesloten. Bij het aantal vervulde vacatures worden de vervallen vacatures meegerekend. Informatie: 070-3375449

Werkdagen

Aantal dagen in de maand verminderd met zaterdagen en zondagen alsmede algemeen erkende feestdagen

Standaard bedrijfsindeling

In vrijwel alle economische statistieken van het CBS worden de gegevens geordend naar economische activiteit. Dit gebeurt op basis van de standaard bedrijfsindeling. De industrie is onderverdeeld in verschillende bedrijfsklassen. De totale industrie omvat de SBI 15 tot en met 37. Hieronder staan de bedrijfsklassen genoemd behorend bij de verschillende branches zoals ze gegroepeerd zijn in de Industriemonitor. Informatie: 045-5706933.

<i>SBI</i>	<i>Rubriek in Industriemonitor</i>
	<i>Voedings- en genotmiddelenindustrie</i>
15	Voedingsmiddelen- en drankenindustrie
16	Tabakverwerkende industrie
	<i>Textiel-, kleding- en lederindustrie</i>
17	Textielindustrie
18	Kleding- en bontindustrie
19	Leer-, lederwaren- en schoenindustrie (excl. kleding)
	<i>Papier- en grafische industrie</i>
21	Papier(waren)- en karton(waren)industrie
22	Uitgeverijen, drukkerijen, reproductie van opgenomen media
	<i>Aardolie-, chemische-, rubber- en kunststofverwerkende industrie</i>
23	Aardolie-, steenkoolverwerkende industrie
24	Chemische industrie
25	Rubber- en kunststofverwerkende industrie
	<i>Metaal- elektrotechnische en transportmiddelenindustrie</i>
27	Basismetalaalindustrie
28	Metaalproductenindustrie
29	Machine- en apparatenindustrie
30	Kantoormachine- en computerindustrie
31	Elektrische machines en apparatenindustrie
32	Audio-, video- en telecommunicatie- apparatenindustrie
33	Overige machines en apparatenindustrie (incl. medische apparatuur)
34	Industrie van auto's, aanhangwagens en opleggers
35	Overige transportmiddelenindustrie
	<i>Hout-, bouwmaterialen en overige industrie</i>
20	Hout-, kurk-, rietwarenindustrie (excl. meubels)
26	Glas-, aardewerk-, cement-, kalkindustrie
36	Meubel- en overige industrie